

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

**Současné česko-rakouské vztahy
v pohraničí jižní Moravy pohledem Čechů**

Jitka Dvořáková

**Bakalářská práce
2008**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jitka DVOŘÁKOVÁ

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociální antropologie

Název tématu: Současné česko - rakouské vztahy v pohraničí jižní Moravy
pohledem Čechů

Zásady pro vypracování:

Vě své práci se budu zabývat současnými česko - rakouskými vztahy v pohraničí jižní Moravy a to z pohledu Čechů. Jádrem mé práce bude problematika kolem jaderné elektrárny Temelín. Informace budu získávat formou polostrukturovaných a strukturovaných rozhovorů. V rámci sporů okolo Temelínu chci porovnat, jak je tento problém prezentován prostřednictvím médií a jak skutečně Češi v pohraničí jižní Moravy tento problém vidí, tzn. nakolik média skutečnost přetvářejí či nikoliv.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

CÍSAŘ, Ondřej. Transnacionální politické sítě. Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2004.

DEJMEK, Jindřich. Československo, jeho sousedé a velmoci ve XX. století. Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha 2002.

PAYRLEITNER, Alfred. Rakušané a Češi, svárlivé příbuzenství. Barrister & Principál, 2003

PERNES, Jiří. Pod habsburským orlem. Brána, Praha 2006

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Lívia Šavelková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi pomohli se vznikem této práce.

Jmenovitě bych chtěla poděkovat vedoucímu své práce doc. PhDr. Oldřichu Kašparovi, CSc. za jeho rady, věcné připomínky a poskytované konzultace.

Souhrn

Předmětem mé bakalářské práce je popis současných česko-rakouských vztahů v pohraničí jižní Moravy tak, jak jsou v současnosti vnímány zde žijícími Čechy. Převážnou část práce tvoří můj vlastní výzkum prostřednictvím kterého jsem získala informace k danému tématu a v němž jsem se věnovala dvou dílčím výzkumným cílům. Prvním je zachycení česko-rakouských vztahů v pohraničí jižní Moravy z hlediska obecnějších každodenních vztahů, druhým je zjištění, zda a do jaké míry česko-rakouské vztahy ovlivňují spory kolem fungování Jaderné elektrárny Temelín.

Klíčová slova

česko-rakouské vztahy; pohraničí jižní Moravy; Jaderná elektrárna Temelín; média

Abstract

My bachelor work deals with is a description of contemporary relations between Czechs and Austrians in frontier area of south Moravia with a view to Czechs, who live here. The bulk of this work forms my research. This research focuses on two aims. The first research's aim is to find out the relations between Czechs and Austrians in frontier area of south Moravia in ligh of municipal daily relations. The second research's aim is to uncover, if and to what degree are relations between Czechs and Austrians impressed with disputes about a functioning nuclear power station Temelín.

Keywords

relations between Czechs and Austrians, frontier area of south Moravia, nuclear power station Temelín, media

Obsah

1. ÚVOD	1
2. STRUČNÝ NÁSTIN HISTORIE ČESKO-RAKOUSKÝCH VZTAHŮ.....	4
2.1 Společná minulost v rámci habsburské monarchie.....	4
2.2 Vznik Československa.....	5
2.3 Vývoj česko-rakouských vztahů po vzniku Československa.....	6
2.4 Problematika tzv. Benešových dekretů a Jaderné elektrárny Temelín.....	8
2.4.1 Tzv. Benešovy dekrety.....	8
2.4.2 Jaderná elektrárna Temelín.....	10
3. VLASTNÍ VÝZKUM.....	14
3.1 První část výzkumu.....	15
3.1.1 Česko-rakouské vztahy v rámci každodenního, ekonomického i politického života.....	15
3.1.2 Závěry plynoucí z první části výzkumu.....	19
3.2 Druhá část výzkumu.....	21
3.2.1 Problematika týkající se Jaderné elektrárny Temelín.....	21
3.2.2 Shrnutí zjištěných názorů obyvatel pohraničí jižní Moravy na problematiku týkající se Jaderné elektrárny Temelín.....	24
3.2.3 Mediální informace podané o česko-rakouských sporech kolem fungování Jaderné elektrárny Temelín.....	25
3.2.4 Informace zjištěné druhou částí výzkumu versus informace podané médií.....	27
4. ZÁVĚR.....	32
SOUPIS BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	35
PŘÍLOHY.....	38

Úvod

Pro každý jednotlivý stát jsou jeho vztahy s ostatními státy, ať již územně sousedními či vzdálenými napříč kontinenty, velice důležité. Politické orientace, strategie a ambice určité země jsou závislé na politikách dalších zemí. Ať jde o vnitřní či zahraniční politiku daného státu, vždy je více či méně podmíněna politickými situacemi ve státech ostatních. Možná lze ale přeci jen namítnout, že vzájemná podmíněnost politik jednotlivých států neplatí absolutně. Co například mocnost, o které nikdo nepochybuje, že je mocností nanejvýš autoritativní a sebeurčující, Spojené státy americké? O Spojených státech amerických bez diskuzí platí, že ovlivňují velkou mírou světovou politiku, ale můžeme tvrdit, že jsou také politicky ovlivňovány? Nezodpovím tuto otázku. Není ani účelem této práce, abych na ní odpovídala. Mým středem zájmu je Česká republika a Rakousko. O obou těchto státech lze zcela bez váhání říci, že jejich politika je ovlivňována ostatními zeměmi a oba tyto státy také ovlivňují politickou situaci ve státech dalších. Po několik století patřili český a rakouský národ politicky k sobě. Je to jen devadesát let, co habsburská monarchie zanikla, bylo by tedy logické předpokládat, že i dnes budou Česká republika a Rakousko cítit v tomto smyslu k sobě blízkost. Je tomu však skutečně tak?

To je jedna z otázek, na kterou jsem se ve své práci zaměřila a tudíž jednou z částí mého výzkumu, který je základem práce. Práce zjišťuje dále také to, zda považují obyvatelé pohraničí jižní Moravy za přínosné, že se okres Znojmo nachází tak blízko rakouským hranicím a jestliže ano, tak z jakého důvodu tomu tak je. V jakých situacích se Češi ze znojemského okresu nejčastěji s Rakušany stýkají. Zda existují v názorech Čechů na Rakušany nějaké stereotypy. Zda obyvatelé Znojemska vnímají naopak ze strany Rakušanů nějaké stereotypní názory na Čechy a další okolnosti česko-rakouských vztahů.

Česko-rakouskými vztahy jsem se začala zabývat ze dvou důvodů. Tím jedním je to, že se mě osobně hodně dotýkají a tím pádem mě i zajímají. Sama žiji v pohraničí jižní Moravy, konkrétně ve Znojmě. Česko-rakouské vztahy jsou zde podle mých poznatků a zkušeností hodně důležité, zejména z ekonomického hlediska. Uvědomuji si a musím zdůraznit, že tím, že zkoumám fenomén, který se mě osobně dotýká, mohou být výsledky mého výzkumu do určité míry předpojaté, či mými názory nějakým způsobem ovlivněné. I když jsem se snažila, aby k ovlivnění mé práce mými osobními názory a zkušenostmi nedošlo, nemohu zcela vyloučit, že tomu tak není.

Druhým důvodem, proč jsem se začala zabývat česko-rakouskými vztahy, je aktualita tohoto tématu. Živé jsou diskuze o tzv. majetkové vyrovnání týkajícím se vyhnání Němců po druhé světové válce a tzv. Benešových dekretů. Další (a snad ještě živější) diskuse se týkají sporů kolem Jaderné elektrárny Temelín. Spory týkající se Jaderné elektrárny Temelín se staly jedním z ústředních témat mé práce.

Problematika tzv. Benešových dekretů a sporů ohledně fungování Jaderné elektrárny Temelín naznačují, že česko-rakouské vztahy zdaleka nejsou neproblematické. Obě tato témata jsou předmětem zájmu médií a je třeba se zamyslet nad tím, zda média informace nezkrslují, nebo neposouvají za hranice pravdivosti. Média potřebují získat pozornost svých diváků, čtenářů či posluchačů a proto také potřebují, aby informace, které poskytují, byla co nejzajímavější. Jednou z otázek, kterou se snažím ve své práci zodpovědět prostřednictvím svého výzkumu, je proto ta, zda to, co tvrdí média ohledně sporů kolem Jaderné elektrárny Temelín, odpovídá skutečnému stavu věci. Souhlasí obyvatelé okresu Znojmo s fungováním Jaderné elektrárny Temelín? Vidí v Jaderné elektrárně Temelín tito obyvatelé hrozbu? Jak je jimi vnímán postoj Rakušanů k Temelínu? Toto jsou otázky, na něž se snažím za pomoci výsledků výzkumu odpovědět a prostřednictvím kterých se pokouším zodpovědět, jaký dopad má problematika Jaderné elektrárny Temelín na česko-rakouské vztahy v oblasti pohraničí jižní Moravy.

Jak již vyplývá z předchozího textu, výzkum se skládá ze dvou dílčích částí. V první z nich se snažím nastínit podobu česko-rakouských vztahů pohledem Čechů na úrovni každodenního života. Chci zjistit, jaké jsou vztahy mezi Čechy a Rakušany na osobní úrovni a pokusit se vyzkoumat některá specifika, která se v rámci česko-rakouských sousedských vztahů v oblasti pohraničí jižní Moravy vyskytují. Také jsem se v této části výzkumu zaměřila na politické názory a povědomí o politických záležitostech týkajících se České republiky a Rakouska, které u obyvatel okresu Znojmo panují.

V druhé části výzkumu zjišťuji, jaké jsou česko-rakouské vztahy v rámci jednoho konkrétního jevu, tedy sporů kolem Jaderné elektrárny Temelín a tím lépe dosahuji celkového cíle práce, kterým je proniknout do problematiky česko-rakouských vztahů v oblasti pohraničí jižní Moravy pohledem Čechů. Prostřednictvím zaměření na spory kolem fungování elektrárny Temelín se snažím také zjistit to, do jaké míry je pro pohraničí jižní Moravy platné tvrzení, že tyto spory velice zatěžují česko-rakouské vztahy a jsou důvodem k nevráživosti či snad přímo k nepřátelství mezi Čechy a Rakušany. Informace, které k této problematice získám v rámci výzkumu, porovnávám s informacemi, jež

prezentují média a následně vymezují základní rozdíly, které z tohoto srovnání vznikají, tedy odhalují, v čem jsou mediální informace zkreslené.

Stručný nástin historie česko-rakouských vztahů

Tato práce se v širším slova smyslu zabývá vztahy mezi dvěma státy a mezi dvěma národy. Je jisté, že současné česko-rakouské vztahy jsou do značné míry ovlivněny minulostí. Každý národ si sebou nese určitou národní identitu. „*Národní identita, stejně jako všechny ostatní identity, je vždy konstruována jako opozice vůči těm, které vnímáme jako ty druhé*“ (Cohen 1974; Grillo 1980; Heiberg 1980; Schlesinger 1987 in Holý: 2001, 12). Je logické předpokládat, že Češi během několika století, kdy české země byly součástí habsburské monarchie, odvozovali svoji identitu v první řadě jako opozici vůči těm národům a národnostem, se kterými žili v rámci tohoto politického celku.

Společná minulost v rámci habsburské monarchie

Habsburská monarchie se vyvíjela od roku 1526, kdy se arcivévoda Ferdinand I. stal králem českým a současně králem uherským. Tímto byly položeny základy mnohonárodnostního státu. V roce 1908 žilo v Rakousko-Uhersku více než dvacet národů a národností. Mezi nimi Němci, Češi, Moravané, Maďaři, Italové, Chorvati, Slovinci, Srbové, Poláci a mnoho dalších. Privilegované postavení mezi nimi měli Němci, kteří v Rakousku-Uhersku hlavní měrou ovlivňovali politiku a charakter říše. (Pernes: 2001, 46)

Vzhledem k výsadnímu postavení Němců jako elit rakouské říše a z toho plynoucích „německých tlaků“ na českou společnost, pociťovali Češi potřebu vymezovat svoji svébytnost právě především vůči Němcům. Miroslav Hroch poukazuje na to, že čeští průkopníci nové národní identity se definovali v první řadě nikoli odporem proti německému národu jako celku, nebo proti německému obyvatelstvu Čech. Definovali se proti německy mluvícím vládnoucím elitám habsburské monarchie. (Hroch: 1999, 247)

České země vůbec nepředstavovaly nedůležitou součást habsburské říše. Čechy byli v druhé polovině 19. století průmyslově i hospodářsky její nejrozvinutější částí. Hospodářský rozvoj znamenal pro české země také možnost většího rozvoje kulturního. Úroveň vzdělanosti v českých zemích byla na velmi vysoké úrovni. Marcela C. Efmertová uvádí, že výroba v českých zemích představovala dvě třetiny celkového rakouského potenciálu, z toho měla monopolní postavení v cukrovarnictví, ve zpracování vlny a lnu a

výrobě porcelánu. Tato pozice českých zemí zůstala zachována až do první světové války. (Efmertová: 1998, 152)

V polovině devatenáctého století se české země začali emancipovat. „*Češi žádali zachování Rakouska, které se mělo stát spravedlivým domovem pro všechny v něm žijící národnosti*“ (Efmertová: 1998, 33). Revolučním byl rok 1848. V červnu tohoto roku vypuklo povstání. Marcela C. Efmertová popisuje červnové povstání jako živelnou akci, která vznikla z antifeudálních a nacionálně českých nálad pražských lidových mas. Povstání bylo poraženo, ale národně politické hnutí, nyní soustředěné především na otázky decentralizace a federalizace habsburské rakouské monarchie, potlačeno nebylo. (Efmertová: 1998, 39)

Emancipace Čechů neznamena snahu odtrhnout se od habsburské monarchie a vytvořit samostatný český stát. Tendence osamostatnit se projeví české země až později a to pod vlivem první světové války. Jaroslav Valenta mluví o reálné české politice jako o politice vůči Rakousku zcela loajální. Česká politika podle Jaroslava Valenty směřovala k cíli, který považovala za realizovatelný, totiž k cíli vnitřních reforem habsburské říše a k její přestavbě tak, aby neněmeckým a nemaďarským národům v ní bylo poskytnuto více „místa na slunci“. K posílení a vykrystalizování vyhraněného protirakouského postoje ve stále větší části politických reprezentantů nejen českého, ale i polského a chorvatského národa, došlo teprve po vzniku války samé, resp. vzhledem k politickým důsledkům války a zkušenostmi z jejího průběhu. (Valenta in Bakala: 1997, 94-95)

„*S prvými dny a týdny války se začaly uvnitř některých českých politických proudů konstituovat konspirativně halené skupiny, provádějící odbojovou činnost zaměřenou proti Rakousko-Uhersku.*“ (Šedivý: 2001, 56). Jak dále podotýká Ivan Šedivý, odbojovou činnost v zásadě prováděli tři politické skupiny. První takový kroužek vykrystalizoval v mladočeské straně. Druhou skupinu tvořilo politické vedení státoprávně pokrokové strany a třetím centrem, v němž začal doutnat duch českého protirakouského odporu, byla strana pokroková (realistická) v čele s T. G. Masarykem. T. G. Masaryk nyní mohl zúročit evropský nadhled, s nímž k politice přistupoval již před válkou. (Šedivý: 2001, 56-57)

Vznik Československa

T. G. Masaryk se zasloužil o to, že po první světové válce zaniklo Rakousko - Uhersko a vzniklo Československo. Podle Jana Galandauera tvořily Masarykova emigrační akce a boj

legionářů se zbraní v ruce na straně Dohody základní součástí československé státní ideologie. Masarykova argumentace, jež přesvědčovala dohodové státníky, vycházela z toho, že uznání práva „Čechoslováků“ na samostatný stát je reálná cesta k porážce Německa, že separátní mír s Rakouskem-Uherskem je nereálný, protože je ovládáno Němci a Maďary a je „pruským vasalem“.

François Fejtö upozorňuje na obrovskou schopnost Masarykovi přesvědčivosti, která byla nutná k tomu vnutit západním státům myšlenku, že pro evropskou rovnováhu budou takové státečky jako Čechy-Morava užitečnější než monarchie a že Čechy jsou homogenní stát. Poukazuje na Masarykovu brilantní inteligenci, sílu jeho argumentů a vizionářský dar. Masaryk pozvolna přesvědčil spojenecké diplomaty, že tou nejlepší, jedinou cestou, jak zneškodnit Německo, bude obklopit je malými, nezávislými, bytostně protigermánskými a prozápadními státečky, čili rozdrobit Rakousko-Uhersko. (Fejtö: 1998, 236)

V době obrozené, v době před první světovou válkou a během ní došlo ve snaze o vytvoření samostatného Československého státu v českém povědomí k vytvoření negativního obrazu Rakušanů. T.G. Masaryk projevoval při svém záměru vytvořit Československo svoji nevoli nejen vůči Němcům, ale snad ještě ve větší míře vůči Rakušanům. Alfred Payrleitner poukazuje na to, že T. G. Masaryk 31. října 1918, ještě ve Washingtonu, doporučoval svým spolupracovníkům „*neústupnost vůči Němcům v Říši*“, s nimiž se ovšem může jednat. „*Nikoli však s Rakušany a Habsburky*“, ti jsou prý degenerovaní a neschopní. 7. listopadu Masaryk pokračuje v tomto tónu a definuje svoje mínění o obou sousedních národech konstatováním, že „*Němci-Prusové jsou brutální, ale nejsou tak nízcí a falešní jako Rakušané...*“ (Payrleitner: 2003, 167)

Vývoj česko-rakouských vztahů po vzniku Československa

Jak se česko-rakouské vztahy vyvíjely po vytvoření Československa a Rakouska? Eva Broklová zabývající se obrazem Rakouska v politických kruzích české společnosti První republiky uvádí, že obraz Rakouska zjednodušeně zahrnuje stereotypy a předsudky týkající se Rakousko-uherské monarchie, obavy z možnosti jejího obnovení a vyrovnání se s existencí Rakouské republiky. Proces politického sebedefinování zahájili čeští politikové distancováním od habsburské monarchie. Eva Broklová konstatuje, že obraz staré monarchie a také nové zkušenosti po vzniku státu se přičinily o negativní hodnocení Rakouska. V době po první světové válce, kdy Rakousko podporovalo české Němce

v jejich odporu proti Československu, byl obraz Rakouska a jeho obyvatel, označovaných zprvu za rakouské Němce, převážně záporný. Vzájemné vztahy kalily i hospodářské problémy, jež vznikly oddělením obou států. Rakousko bylo totiž odděleno od surovinových zdrojů a zbaveno průmyslové základny, průmysl v českých zemích přišel o svá odbytíště. Významným mezníkem ve vztazích obou států znamenala Lánská návštěva rakouského spolkového prezidenta Michaela Hainische 15. prosince 1921, která znamenala řešení všech problémů týkajících se obou republik. Během 20. let se vzájemné vztahy Československa s Rakouskem podařilo normalizovat. (Broklová in Křen: 1998, 138-140)

Vlivem událostí v době před druhou světovou válkou a během ní znovu neodvratně došlo ke zhoršení česko-rakouských vztahů. Jak popisuje Jindřich Dejmek, od února 1930 zahájila tehdejší vídeňská vláda tajná jednání s Berlínem, která v březnu 1931 vyústila do podpisu tzv. směrnice o německo-rakouském celním sjednocení, tedy do projektu celní unie, faktického hospodářského anšlusu. Československo se ovšem logicky muselo postavit ostře proti tomuto projektu. V lednu roku 1933 došlo k nástupu nacistického režimu v Německu a v Rakousku pak i k etablování autoritativní vlády kancléře Engelberta Dollfusse. Tyto události vytvořily pro středoevropské politické vztahy zcela nový rámec, jež se promítli i do vazeb mezi Prahou a Vídní. (Dejmek: 2002, 176-177)

Během druhé světové války nicméně udržovala exilová československá vláda, v čele s prezidentem Edvardem Benešem, poměrně četné kontakty s rakouským exilem a po konci druhé světové války uznala pražská vláda jako první ze sousedních států stávající poválečnou rakouskou vládu. Na jaře roku 1947 byly pak definitivně obnoveny řádné diplomatické vztahy. Podle údajů z podzimu roku 1947 bylo Československo pro Rakousko dokonce - po Itálii, resp. Švýcarsku - druhým, resp. třetím nejdůležitějším obchodním partnerem. (Dejmek: 2002, 180-181)

Stupňující se totální závislost ČSR na Moskvě od podzimu 1948 znemožnila vést jakoukoliv alespoň částečně nezávislou vnější politiku. V průběhu roku 1950 bylo již Rakousko hodnoceno jako „země, úplně zapojená do rámce služebnictva USA“. Vzájemné vztahy se dostaly na nejnižší úroveň od podpisu mírových smluv roku 1919. Pád komunistického režimu v Československu v listopadu a v prosinci roku 1989 a s ním radikální změna zahraniční politiky státu vedly samozřejmě také k zásadní proměně poměrů mezi Prahou a Vídní. „Euforie, naplnivší celé počáteční období po pádu komunismu ve střední a východní Evropě, ovlivnila nepochybně i vztahy česko-slovensko-rakouské. Je zřejmé, že je zpočátku nezatěžovaly ani stíny minulosti v podobě politizované otázky poválečných transferů, ba ani problém nových čs. jaderných elektráren. (...)“

Vstřícné projevy na adresu německých vysídlenců v SRN z úst hlavy čs. státu a některých dalších politiků ovšem znamenaly povzbuzení pro tyto kruhy i v Rakousku, což se mělo promítnout do vzájemných vztahů prakticky ihned po zániku Česko-Slovenska. V. Havel sám se o tom měl přesvědčit hned při své první státní návštěvě Rakouska již v roli českého prezidenta v březnu 1993, kde se objevila obě témata, vysídlenci a Temelín, zatěžující vzájemné vztahy dodnes. (Dejmek: 2002, 194-195)

Problematika tzv. Benešových dekretů a Jaderné elektrárny Temelín

Jak jsem se již zmínila v úvodu, problematika vyhnání Němců a s ní spjatých Benešových dekretů a spory kolem Jaderné elektrárny Temelín skutečně představují dva základní fenomény s negativním dopadem na česko-rakouské vztahy. Otázce česko-rakouských sporů kolem fungování Jaderné elektrárny Temelín jsem se věnovala ve svém výzkumu a představuje významnou část práce.

Tzv. Benešovy dekrety

Jan Kuklík, který se problematikou tzv. Benešových dekretů zabývá, předesílá, že problematika dekretů prezidenta republiky je otázkou, která má svoji historickou, právní i politickou dimenzi. Některé problémy, které jsou s prezidentskými dekrety spojovány, bývají navíc předmětem i morálních soudů, vzrušených politických debat či medializovaných soudních jednáních spojených s individuálními majetkovými nároky. S tzv. Benešovými dekrety je také spojena řada mýtů a zjednodušení. Mezi takovéto mýty patří např. tvrzení, že „Benešovy dekrety“ jsou akty spojené s autoritativním režimem prezidenta E. Beneše, že „nařídily“ vyhnání německé menšiny z Československa nebo dokonce že byly „právním podkladem“ pro genocidu či etnickou čistku Němců a Maďarů v poválečném Československu (Kuklík: 2002, 9-10). Za hojně rozšíření mýtů a zjednodušení týkající se prezidentských dekretů mohou média, která mají velký potenciál pro rychlé a masové rozšiřování informací, bohužel ne vždy zcela pravdivých.

Ve skutečnosti však vztah prezidentských dekretů a odsunu není nikterak jednoduchý a tím méně jednoznačný. Samotný odsun německé a maďarské menšiny z ČSR je totiž podle převládajícího československého stanoviska otázkou, kterou je nutno posuzovat v mezinárodně právní a politické konstelaci konce druhé světové války a poválečného období. Z tohoto pohledu se nejčastěji zdůrazňuje, že proběhl na základě hlavy XIII.

Zprávy a článku XII. Protokolu Postupimské konference, že se na transferu podílely velmoci, že proběhl i v jiných státech a že se tedy nejedná o izolovaný fenomén československo-německý, a tím méně pak československo-rakouský. (Kuklík: 2002, 253)

Z počátku transfer části německého obyvatelstva z jižní Moravy a jižních Čech do Rakouska, kam bylo odsunuto zhruba 150 000 osob, česko-rakouské vztahy nikterak nenarušil. Tehdejší rakouská vládní garnitura proti tomuto kroku neprotestovala. Jak uvádí Jindřich Dejmek, ve světle úřední československé dokumentace je nesporné, že teprve od počátku padesátých let, v podmínkách stupňující se studené války, začala hrát otázka vysídlení a s tím spojená otázka majetkového vyrovnání ve vztazích mezi Vídní a Prahou roli. Výsledkem byl nakonec podpis tzv. smlouvy o vypořádání určitých finančních a majetkoprávních otázek, kterou šéfové české a rakouské diplomacie podepsali v prosinci roku 1974. Prosincová smlouva byla významným přelomem v česko-slovensko-rakouských vztazích. (Dejmek: 2002, 181-189)

Diskuse o poválečných dekretch československého prezidenta Edvarda Beneše však tzv. Prosincovou smlouvou nekončí, naopak pokračují až do dneška. V nedávné době vyzvaly rakouské politické strany české poslance k dalšímu dialogu o tzv. Benešových dekretch. Jako možný vzor pro projednávání této problematiky rakouští politici označili společnou meziparlamentní komisi pro otázky Temelína. Zástupci českých vládních i opozičních stran ale tuto výzvu odmítli s tím, že kapitolu tzv. Benešových dekretů považují za uzavřenou. (<http://epravo.ihned.cz>)

Dosud byl nastíněn vývoj problematiky vysídlení Němců po druhé světové válce z čistě politického, tedy oficiálního hlediska. Jak se k vysídlení Němců stavějí samotní Češi? Rakušan Alfred Payrleitner tvrdí, že se u Čechů projevuje v přístupu ke stinným stránkám vlastních dějin obzvlášť tvrdošíjný odpor a že se většina Čechů popuzeně brání vůči všem otázkám týkajícím se vyhnání Němců, které označuje za „*kriminální čin*“. Autor tento přístup Čechů z části připisuje jejich neznalosti, z části neochotě a z části strachu o nabytý majetek. „*Dnes je národnost českého státu, nehledě na malou romskou menšinu, etnicky čistá. Z nacistického plánu přeměny českého národa se stalo reálné kolektivní odstranění Němců. Pro převážnou většinu Čechů je to logické zakončení kauzálního procesu, nevyhnutelný trest dějin. Další diskuze, ba vůbec přemýšlení o tomto tématu jsou tabuizovány*“. (Payrleitner: 2003, 149-156)

Existuje několik výzkumů zkoumajících vztah veřejného mínění k tzv. Benešovým dekretům. Jedním z nejzajímavějších takovýchto výzkumů je projekt, který v roce 1999 provedl tým Sociologického ústavu AV ČR. Tento projekt, nazvaný „Reflexe

sudetoněmecké otázky v názorech a postojích obyvatelstva ČR jako faktor česko-německých vztahů“ zjistil, že 66 % dotázaných souhlasí s ponecháním „dekretů prezidenta Beneše, které uzákonily odsun sudetských Němců a zabavení jejich majetku“ v platnosti a jen 7 % žádalo jejich zrušení. O něco diferencovanější pak byl přístup k odsunu, když 29 % dotázaných považovalo odsun za spravedlivý, neboť „Němci pomáhali rozbít republiku“ a 35 % jej považovalo za spravedlivý, avšak ke způsobu jeho provádění mělo výhrady. 12 % respondentů odpovědělo, že považuje odsun za nespravedlivý. (Kuklík:2002, 15)

Jaderná elektrárna Temelín

Jaderná elektrárna Temelína je situována v jižní části České republiky blízko Českých Budějovic, přibližně šedesát kilometrů od rakouských hranic. Česko-rakouské spory kolem fungování této atomové elektrárny jsou aktuálním problémem, zdaleka ne však problémem novým. Jak se tedy tato problematika v průběhu času vyvíjela?

Projekt Jaderné elektrárny Temelín vznikl v roce 1981, k výstavbě byl připraven v roce 1984 a v roce 1986 začaly v Temelíně přípravné práce (Císař: 2004, 121). Výhrady Rakušanů proti jaderným elektrárnám v ČSSR zazněly již při reciproční návštěvě prezidenta Gustava Husáka ve Vídni 17. až 20. listopadu 1982. Od té doby zůstaly obavy jižního souseda ČSSR z rozšiřování jaderného energetického potenciálu již trvale přítomny ve vzájemných vztazích První vážný diplomatický konflikt mezi Vídni a Prahou okolo výstavby jaderné elektrárny v Temelíně a také jaderné elektrárny v Mochovcích proběhl na jaře roku 1988. Nejvyšší rakouský soudní dvůr tehdy akceptoval žalobu proti výstavbě druhé z těchto elektráren, na což Černínský palác reagoval tvrdým prohlášením o „hrubém vměšování“. (Dejmek: 2002, 191-193)

Kampaň proti Temelínu začala v Rakousku na jaře roku 1989. Helmuth Böck, zabývající se česko-rakouskými spory kolem fungování Jaderné elektrárny Temelín, uvádí, že rakouský kancléř Vranitzky na jaře roku 1989 obdržel memorandum požadující zastavení výstavby této jaderné elektrárny. Díky tomu případ Temelín upoutal již koncem osmdesátých let pozornost médií. Československo v této době na požadavky Rakušanů reagovalo prohlášením, že informace, na kterých rakouští kritici staví svůj postoj, nejsou pravdivé. (Böck: 2006, 10)

Temelín se jako největší nově vybudovaná jaderná elektrárna ve střední a východní Evropě stala postupně symbolem protestu proti jaderné energii. V Rakousku se v průběhu času formovala široká protitemelínská koalice. Strategií Rakouska zaměřené proti Temelínu bylo zapojit do tohoto sporu i jiné evropské státy. Součástí této strategie bylo také spuštění

kampaně proti jaderné energii ve východní a západní Evropě, čímž by se problematika rozšířila nad rámec sporů o fungování Temelínu. (Böck: 2006, 10-15)

Česko-rakouský konflikt kolem Jaderné elektrárny Temelín začal eskalovat od roku 2000. V září tohoto roku rakouský parlament schválil rezoluci požadující, aby vláda kvůli Temelínu zablokovala vstup České republiky do Evropské unie. Jak konstatuje Helmuth Böck, Evropská unie však nemá žádné kompetence pro regulaci jaderných elektráren. Je faktem, že členské státy Evropské unie jsou v otázkách jaderné energie zcela rozděleny. Chybí mezi nimi dohoda jak o budoucnosti jaderné energie v Evropské unii, tak o bezpečnostních standardech. Řada členských států Evropské unie, jako např. Francie a Spojené království Velké Británie a Severního Irska, jsou státy jadernými. Na druhé straně státy, jako Rakousko, jadernou energii zcela zakázaly. (Böck: 2006, 15)

Václav Klaus se k situaci ohledně sporů kolem jaderné elektrárny Temelín v roce 2000 vyjádřil takto: „*Téma Temelín zasáhlo naši společnost snad ještě více, než bychom očekávali a určitě více, než bychom si přáli. Spojují se zde dva faktory. Jeden je racionální a celkem pochopitelný. Využívání jaderné energie je po technologické, bezpečnostní i ekonomické stránce věc nejjednodušší a trochu tajuplná. Druhý faktor je mimoracionální, ale také pochopitelný. Každá nová technická věc se setkává s různě intenzivními obavami a vytvářejí se kolem ní nejrůznější mýty. K těmto pochopitelným a očekávatelným faktorům se přidružil faktor nový, očekávaný i pochopitelný již méně: vypjatá politizace a neskutečně předimenzované zmezinárodnění.*“ (www.klaus.cz: 2000)

K otázce mezinárodní dimenze sporů týkajících se Jaderné elektrárny Temelín Ondřej Císař podotýká, že ačkoliv je možné říci, že využívání jaderné energie v mnoha zemích pomalu ustupuje ve prospěch jiných zdrojů elektrické energie, přesvědčení o její nebezpečnosti a nepřijatelnosti pro životní prostředí není všeobecně sdíleno. Mezinárodní organizace proto zaměřují svou pozornost na zajištění minimálních bezpečnostních standardů jaderných elektráren, nikoli na protijadernou osvětu či zvyšování povědomí o nezelenosti využívání tohoto energetického zdroje. Řečeno jinými slovy, neexistuje žádný globální protijaderný tlak a rozhodnutí o stavbě jaderné elektrárny plně spadá do kompetence konkrétního státu. Žádná organizace protestující proti jakékoli jaderné elektrárně se nemůže dovolávat mezinárodně uznaných „protijaderných norem“, ani se nemůže spolehnout na automatickou podporu významných mezinárodních organizací. (Císař: 2004, 122)

Důležitým mezníkem v česko-rakouských sporech o fungování Temelínu je tzv. Dohoda z Melku. Jak uvádí Helmuth Böck, koncem roku 2000, kdy rakouské blokády způsobily

zvýšené diplomatické napětí, nabídla Evropská komise na žádost tehdejšího ministra zahraničí Jana Kavana, že se ujme role prostředníka v řešení česko-rakouských sporů kolem fungování Jaderné elektrárny Temelín. Pro rakouskou vládu bylo stále obtížnější kontrolovat a regulovat demonstrace, které byly plné emocí a tak Rakousko s rolí Evropské komise coby zprostředkovatele souhlasilo. Výsledkem byla Dohoda z Melku, která ujednávala prověření otázek jaderné bezpečnosti a usnadnění výměny informací o Temelínu. Dohoda z Melku sice odstartovala určitý posun směrem k budoucímu urovnání sporu, ale celý proces uplatňování ujednání, která obsahuje, doprovázely emoce a dohody dosaženo nebylo. Jako součást meltského procesu vydala Komise pro hodnocení vlivu Jaderné elektrárny Temelín 31. července roku 2001 svoji zprávu, ve které byla zhodnocena jaderná bezpečnost v Temelíně. Komise dospěla k závěru, že vlivy Temelínu na životní prostředí lze považovat za zanedbatelné a přípustné. Rakouská politická reprezentace a rakouští ekologičtí aktivisté však prohlásili, že Česká republika neposkytla dostačující dokumentaci. (Böck: 2006, 18-20)

Do určité míry ubezpečující pro rakouskou stranu by také mohla být skutečnost, že Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE), která sídlí ve Vídni, českou atomovou elektrárnu Temelín také prohlásila za bezpečnou. Její šéf Muhammad Baradej vzkázal Rakušanům, že Jaderná elektrárna Temelín nepředstavuje žádnou hrozbu. (www.lidovky.cz: 2007)

Rakouští demonstranti do dnešní doby stále přesvědčeně deklarují, že je Temelín ve špatném technickém stavu a tudíž není možné dopustit, aby nadále fungoval. 11. května roku 2007 došlo rakouskými demonstranty k největší hraniční blokádě za posledních sedm let. Zablockováno bylo celkem dvanáct z celkových šestnácti hraničních přechodů mezi Českou republikou a Rakouskem. Aktivisté chtěli dvouhodinovou blokádou donutit rakouskou vládu k podání mezinárodní žaloby na Českou republiku. Podle názoru demonstrantů Češi neudělali pro zajištění bezpečnosti Jaderné elektrárny Temelín dost a tudíž je její fungování nebezpečné.

Rakušan Alfred Payrleitner označuje spor o Temelín za problém, který v podstatě nesouvisí ani tak s technickými detaily z oblasti jaderné energie, jako spíše s psychologií a otázkami státní prestiže. Temelín je atomová elektrárna ruského původu, akceptovaná Evropskou unií. Evropská unie formulovala určité úkoly, které bylo třeba na Temelínu dořešit. Vybavení elektrárny bylo podle požadavků Evropské unie přebudováno za použití nejmodernější západní techniky. Fungování jiných, mnohem starších a tím pádem také nebezpečnějších atomových elektráren, jako jsou sousední Dukovany, nebo mnohé jiné

v Německu a ve Švýcarsku, rakouská veřejnost neřeší. Podle Alfreda Payrleitnera je Temelín pro Rakušany symbolem české nesmiřitelnosti, nepřívětivého vyjednávání, nedodržování daného slova a nečestnosti. (Payrleitner: 2003, 162)

Vlastní výzkum

Svůj výzkum, který se týká současných česko-rakouských vztahů v pohraničí jižní Moravy pohledem Čechů jsem rozdělila do dvou částí. V první z nich jsem se věnovala zkoumání česko-rakouských vztahů v rámci každodenního, ekonomického i politického života. Tento výzkum probíhal prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, kdy jsem sice měla připravený seznam otázek, na které se chci respondentů ptát, ale striktně jsem se tohoto seznamu nedržela a otázky jsem uzpůsobovala konkrétním respondentům a jejich konkrétním odpovědím.

Druhá část výzkumu byla zaměřena na česko-rakouské vztahy již více konkrétně. Zkoumala jsem názory Čechů na problematiku kolem Jaderné elektrárny Temelín, neboť právě fungování Temelínu je velmi aktuálním předmětem sporů mezi Českou republikou a Rakouskem. Tuto část výzkumu jsem prováděla pomocí strukturovaných rozhovorů, tudíž jsem měla pro respondenty pevně stanovené otázky.

Součástí výzkumu je také porovnání výsledků druhé části výzkumu (problematika kolem Jaderné elektrárny Temelín) s informacemi, které o této aktuální otázce prezentují média. Záměrem je zjistit, zda média skutečnost přetvářejí či nikoliv.

Výzkumným cílem je zachytit aktuální česko-rakouské vztahy tak, jak je vnímají Češi žijící v pohraničí jižní Moravy. Chci mimo jiné zjistit, v rámci jakých druhů vztahů se Češi s Rakušany nejčastěji stýkají; jaký převažuje u Čechů na rakouské občany pohled; zda v tomto pohledu lze nalézt nějaké stereotypy; co respondenti považují za přínosné či nepřínosné na skutečnosti, že žijí tak blízko hranicím s Rakouskem. Dále má můj výzkum objasnit to, jakou mírou do česko-rakouských vztahů v pohraničí jižní Moravy zasahují spory o fungování Jaderné elektrárny Temelín a jak se tato mnou zjištěná skutečnost shoduje či neshoduje s informacemi, které prezentují média.

První část výzkumu

Česko-rakouské vztahy v rámci každodenního, ekonomického i politického života

Jak jsem se již zmínila v předchozím textu, první část výzkumu se týká česko-rakouských vztahů v rámci každodenního, ekonomického i politického života a prováděn byl formou polostrukturovaných rozhovorů. Tuto část výzkumu jsem provedla během srpna 2007. Své respondenty jsem získávala převážně formou náhodného oslovení, ať již v městských ulicích, v některých městských zařízeních (např. knihovna, obchod), v dopravních prostředcích atd.

Pro výběr respondentů byla důležitá nejen jejich ochota odpovědět na mé otázky, ale také dostatek jejich času, což bývá při náhodných osloveních největší problém, o čemž jsem se sama přesvědčila. Podle mé osobní zkušenosti nejsou odpovědi respondenta, který není ochoten nebo schopen věnovat otázkám dostatek času, dostatečně uvážené a tím pádem ani dostatečně hodnotné. Odpovědi pronesené ve spěchu a neklidu bývají často hodně odlišné od těch, na které má respondent dostatek času. To se mi potvrdilo např. při rozhovoru s jedním mým známým. Při prvním pokusu o rozhovor neměl dostatek času a rozhovor jsme nedokončili. Když jsem se s ním setkala později (tehdy byl dostatek času již zaručen), začali jsme s rozhovorem znovu od první otázky. Odpovědi na otázky, které jsme tímto druhým rozhovorem opakovaly, byly skutečně mnohdy hodně odlišné, protože jim při prvním zodpovězení nebyla věnována dostatečná pozornost.

Celkem jsem získala odpovědi od sedmnácti respondentů, které jsem rozdělila do tří věkových skupin. První věkovou skupinu tvoří osoby od čtrnácti do dvaceti let (dále v textu označovaná již jen jako věková skupina A), druhou tvoří osoby ve věku od jednadvaceti do devětačtyřiceti let (dále již jen věková skupina B) a do třetí skupiny jsem zařadila osoby od padesáti let výše (věková skupina C). Každá věková skupina tvoří právě jednu třetinu z celkového počtu dotazovaných.

Obsahem polostrukturovaného rozhovoru, zkoumajícího každodenní, ekonomické a politické vztahy mezi Čechy a Rakušany, je deset otázek. Otázky jsem se snažila pokládat tak, aby nenaznačovaly názor, který k dané problematice sama zastávám, což by ovlivňovalo odpovědi jednotlivých respondentů. Každou otázku v následujícím textu

analyzuji samostatně, přičemž zároveň dbám rozdělení respondentů do výše určených věkových skupin. Posléze podávám souhrnný závěr o poznacích této části mého výzkumu.

První otázka zněla: Považujete skutečnost, že se okres Znojmo nachází tak blízko rakouským hranicím za přínosnou či nepřínosnou pro místní obyvatele? Odpovědi se v rámci jednotlivých věkových skupin na tuto otázku nelišily. Většina respondentů označila blízkost rakouské hranice za přínosnou. Na dílčí otázku, proč je pro ně blízkost rakouské hranice přínosem, dotazovaní nejčastěji odpovídali, že je to výhodné z hlediska pracovních příležitostí a z hlediska obchodu. Závěrem plynoucím z odpovědí na tuto otázku je tedy jednoznačně to, že je blízkost rakouské hranice pro obyvatele Znojemska především ekonomickým přínosem.

Druhá otázka: V čem spatřujete výhodu či nevýhodu blízkosti rakouské hranice konkrétně pro Vás? Pro dotazované věkové skupiny A představuje blízké sousedství s Rakouskem možnost pracovního uplatnění a možnost navštěvování rakouských kulturních památek a akcí. Mnohým však vadí neustálá přítomnost němčiny ve Znojmě a okolí. Ve školách byl tento jazyk ještě před pár lety upřednostňován před angličtinou. Znalost němčiny je také požadovaná zaměstnavateli, neboť řada podniků a podnikatelů obchoduje s rakouskými partnery. Respondentům věkové skupina B a C přináší blízkost rakouské hranice výhody z hlediska obchodu. Na druhou stranu si však stěžují na zvyšování cen na Znojemsku kvůli nákupům bohatších Rakušanů, pro které je i tak u nás levněji než v Rakousku. Odpovědi na tuto druhou otázku poukazují na to, že velkou roli v česko-rakouských vztazích hraje ekonomické hledisko. Mladí lidé pak zohledňují také kulturní hledisko a jazykovou problematiku.

Třetí otázkou jsem zkoumala frekvenci a účel přítomnosti Rakušanů ve znojmském okrese. Otázka zněla takto: Potkáváte rakouské občany ve znojmském okrese často? Za jakým účelem myslíte, že do Znojma a jeho okolí jezdí? Diferenciace odpovědí z hlediska věkových skupin se do této otázky nepromítla. Respondenti shodně podotýkají, že Rakušany potkávají v okolí svého bydliště skutečně často. Nejčastěji prý především lákají rakouské občany do Čech výhodné nákupy. Dále bylo zmiňováno, že Rakušané na Znojemsku také podnikají a navštěvují některé kulturní akce, jako je např. Znojmské vinobraní. Z odpovědí respondentů nelze znovu nevyvodit důležitost ekonomických hledisek - levné nákupy lákají Rakušany do českých obchodů. Čechům tato skutečnost

přináší větší zisky z případného prodeje, ale zároveň je pro ně samotné nakupování dražší, kvůli zvyšování cen, které probíhá vzhledem k rakouským zákazníkům.

Čtvrtá otázka: Jezdíte naopak Vy či Vaši příbuzní a známí často do Rakouska? Za jakým účelem? Respondenti ze všech tří věkových skupin převážně odpovídali, že do Rakouska moc často nejezdí. Na základě dílčí otázky, za jakým účelem do Rakouska dotazovaní jezdí, vyplynulo, že příslušníci věkové skupiny A navštěvují za hranicemi své příbuzné, případně zde nakupují. Dotazovaní spadající do věkové skupiny B do Rakouska jezdí za účelem práce, nákupu, podnikání a rekreace. Věková skupina C za jediný účel cesty za hranice označila práci. Z odpovědí na otázku vyplývá, že ekonomický důvod cest Čechů za hranice je důvodem nejčastějším. Další důvody, jako je návštěva příbuzných či rekreace, jsou již mnohem méně časté.

Pátá otázka, zkoumající názor respondentů na stav česko-rakouských vztahů, zněla: Považujete česko-rakouské vztahy za obecně dobré či špatné? Proč/v čem dobré, popřípadě proč/v čem špatné? Touto otázkou jsem se snažila zjistit osobní názor dotazovaných, aniž bych upřesnila, z kterého pohledu (ať již osobního, politického, ekonomického) mají česko-rakouské vztahy posuzovat. Převážná většina respondentů věkové skupiny A považuje česko-rakouské vztahy za dobré. Zmíněna byla např. spolupráce v rámci Národního parku Podyjí. Respondenti věkové skupiny B většinou nepovažují vzájemné vztahy s Rakouskem ani za dobré, ani za špatné. Spíše je označují jako neutrální, aniž by zohledňovali jednotlivá hlediska. Většina dotazovaných věkové skupiny C automaticky rozlišovala mezi česko-rakouskými vztahy na osobní úrovni a na úrovni politické. Zatímco z osobního hlediska je považují za dobré, z politického hlediska jsou podle jejich názoru špatné. Závěrem vyplívajícím z odpovědí na tuto otázku je to, že česko-rakouské vztahy na Znojemsku jsou dobré, pokud je respondenti zhodnocují na základě osobních zkušeností a názorů.

Šestá otázka: Vnímáte v dnešních vztazích s Rakouskem/Rakušany to, že Čechy, Morava a Slezsko byly dříve součástí Rakousko-Uherské monarchie? Pokud ano, v čem? Tuto otázku jsem pokládala proto, abych zjistila, jestli Češi vnímají určitou blízkost k Rakušanům na základě společné minulosti. Zjistila jsem, že tomu tak není. Dotazovaní ze všech tří věkových skupin souhlasně odpovídali, žádnou blízkost plynoucí ze společné

historie k Rakušanům nepociťují. Pouze v jednom případě byla zmíněna zakořeněná sousedská rivalita.

Svoji další, sedmou otázkou jsem zjišťovala, zda se potvrdí můj předpoklad, kterým bylo, že současné česko-rakouské vztahy jsou v podvědomí Čechů na politické úrovni spjaty především se dvěma hlavními spory - s fungováním Jaderné elektrárny Temelín a vysídlením Němců po druhé světové válce. Přesně otázka zněla: Napadá Vás nějaký konkrétní spor mezi Českou republikou a Rakouskem na politické úrovni? Většina respondentů z první věkové skupiny, vypovídala, že jí žádný konkrétní spor nenapadá, jen velmi malá část zmínila Temelín. Naopak respondenti spadající do věkových skupin B a C zmínili Temelín téměř všichni, někteří pak i Benešovy dekrety. Zjednodušeně lze říci, že česko-rakouské spory ohledně fungování Jaderné elektrárny Temelín jsou v podvědomí téměř každého Čecha. U tzv. Benešových dekretů a s nimi spojenými spory o majetková vyrovnání vysídlených Němců tomu tak v takové míře, jako v případě Temelínu, není.

Osmá otázka: Myslíte, že jsou politické vztahy České republiky s Rakouskem lepší nebo horší než naše vztahy s ostatními sousedními státy? Téměř všichni respondenti z věkové skupiny A považují politické vztahy České republiky s Rakouskem za stejné, jako s ostatními sousedními státy. Názor, že česko-rakouské vztahy jsou stejné jako naše vztahy s jinými státy, převažuje u respondentů věkové skupiny B, kteří zmiňují vliv Jaderné elektrárny Temelín na zhoršování česko-rakouských vztahů. Respondenti z věkové skupiny C mají ten názor, že vztahy České republiky s Rakouskem jsou lepší, než s ostatními sousedními státy. Názory na tuto otázku jsou v rámci jednotlivých věkových skupin odlišné a nepřevažuje žádný z nich.

V deváté otázce jsem se zaměřila na zjišťování přítomnosti stereotypů v pohledu či názorech na Rakušany a tím na možné objevení další okolnosti ovlivňující česko-rakouské vztahy. Ptala jsem se: Mají podle Vás Rakušané určité povahové rysy, zvyklosti, či způsob chování, které jsou pro ně typické? Někteří respondenti věkové skupiny A uvedli, že Rakušané jsou drzí či „roztahovační“, což je vnímáno jako důsledek jejich lepší finanční situace a z toho plynoucího pocitu nadřazenosti. Objevil se však také názor, že jsou přátelští. U věkové skupiny B se také v několika případech vyskytl názor, že se Rakušané chovají nadřazeně. Dále byla uvedena snaha nakoupit co nejlevněji, smysl pro ekologii a také nošení tradičního zeleného mysliveckého oblečení u mužů. Někteří z respondentů

věkové skupiny C opět uváděli drzost a povýšenost jako typické chování pro Rakušany. Objevili se zde také názory, že povaha a zvyklosti Rakušanů jsou lepší než ty naše. Nejčastějším a u všech skupin rozšířeným názorem tedy je, že se Rakušané vůči Čechům chovají povýšeně a že jsou drzí. Rakouští občané ve svém chování dávají Čechům najevo, že jsou lepší než oni, což většinu Čechů logicky pobuřuje, ale někteří z nich tento názor s Rakušany kupodivu sdílejí.

Prostřednictvím desáté otázky jsem se obyvatel na Znojemsku ptala na sympatie/antipatie k Rakušanům. Otázka zní: Je něco, v čem Vám jsou Rakušané/Rakousko vyloženě sympatičtí/sympatické či naopak nesympatičtí/nesympatické? Respondentům věkové skupiny A jsou Rakušané sympatičtí svým ekologickým postojem k životu, naopak nesympatičtí jsou svým „typickým vzhledem“, jazykem a tím, že „dělají povyk“. Věková skupina B opět zdůrazňuje především to, že Rakušané projevují nadřazenost vůči Čechům. Dotazovaným spadajícím do věkové skupiny C Rakušané připadají drzí a protivní a vadí jim také rakouská „přemrštěná“ reakce na Temelín. V rámci této otázky bylo tedy znovu hojně zdůrazněno projevoování nadřazenosti Rakušanů vůči Čechům. Zmíněn byl také nesouhlas k rakouskému postoji k Jaderné elektrárně Temelín. Mladá generace (věková skupina A) v odpovědích na tuto otázku znovu projevila svoje nesympatie k německému jazyku, také zmínila své sympatie k rakouskému ekologičtějšímu životu, aniž by bylo v této souvislosti podotknuto něco ke sporům kvůli Jaderné elektrárně Temelín.

Závěry plynoucí z první části výzkumu

Z první části mého výzkumu, kterou jsem se snažila zachytit česko-rakouské vztahy v rámci každodenního, ekonomického i politického života prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů vyplývá několik základních skutečností, jež jsou pro tyto vztahy v pohraničí jižní Moravy určující.

Blízkost rakouské hranice vnímají obyvatelé Znojemska za skutečnost, která je především ekonomickým přínosem. Výhodné ceny lákají Rakušany k nákupům na české straně od hranice. Čechům tato skutečnost přináší větší zisky z případného prodeje, ale zároveň je pro ně samotné nakupování dražší, kvůli zvyšování cen, které probíhá vzhledem k rakouským zákazníkům.

Také důvod cest Čechů za hranice je nejčastěji ekonomický, neboť obyvatelé jižní Moravy v Rakousku často pracují. Výdělek z určitého zaměstnání v Rakousku je mnohem větší, než ze stejného zaměstnání v Česku. Především mladí lidé cestují do Rakouska také za kulturou, navštěvují různé kulturní akce a kulturní památky. Další důvody, jako je návštěva příbuzných či rekreace, jsou již mnohem méně časté.

Mladými lidmi je zdůrazňována jazyková problematika. Vadí jim neustála přítomnost němčiny na Znojemsku a nutnost se tento jazyk učit, pokud se chtějí úspěšně uplatnit na místním pracovním trhu.

Obecně lze říci, že jsou česko-rakouské vztahy v pohraničí jižní Moravy dobré, pokud je respondenti hodnotí na základě osobních zkušeností a názorů. Politické vztahy jsou Čechy hodnoceny velice odlišně a názor na ně nelze nijak sumarizovat. Co se týče politických sporů, které jsou v rámci česko-rakouských vztahů v poslední době nejvíce diskutovány (tedy spory o fungování Jaderné elektrárny Temelína a spory týkající se tzv. Benešových dekretů), jsem zjistila, že zatímco problematika ohledně fungování Jaderné elektrárny Temelín je v podvědomí téměř každého Čecha. U tzv. Benešových dekretů a s nimi spojeným sporem o majetková vyrovnání vysídlených Němců, tomu tak v takové míře není.

Téměř čtyřsetletá společná česko-rakouská minulost v rámci habsburské monarchie se do dnešních vztahů nijak nepromítá. Češi k Rakušanům nepociťují žádnou blízkost plynoucí ze společné historie.

Druhá část výzkumu

Problematika týkající se Jaderné elektrárny Temelín

Druhou dílčí část svého výzkumu jsem prováděla během září 2007. Prostřednictvím strukturovaných rozhovorů jsem zjišťovala postoje Čechů k současné problematice Jaderné elektrárny Temelín a vliv, který tato problematika na současné česko-rakouské vztahy v pohraničí jižní Moravy má. I pro tuto část výzkumu se mi podařilo získat celkem sedmnáct respondentů a opět jsem ony respondenty rozdělila do tří věkových skupin - věková skupina A (čtrnáct až dvacet let), věková skupina B (jednadvacet až devětačtyřicet let), věková skupina C (padesát let a více). Počet respondentů z každé jedné věkové skupiny tvoří právě jednu třetinu z celkového počtu respondentů.

Tato část výzkumu zahrnuje v porovnání s první částí méně otázek (šest) a otázky jsem měla pevně stanovené. Tím pádem nebyly rozhovory s respondenty tolik náročné na čas a respondenty bylo díky tomu snadnější získat, neboť čas je to, co dotazovaní často nejsou ochotni výzkumníkovi věnovat. Při sestavování otázek pro tuto část výzkumu jsem se opět snažila vyvarovat toho, abych nepodsouvala respondentům jejich zněním předběžně nějaký názor, kterým by mohly být odpovědi respondentů ovlivněny. Tím by samozřejmě již ony odpovědi nebyly tolik hodnotné.

Součástí výzkumu je také porovnání informací získaných od respondentů týkajících se sporů ohledně fungování Jaderné elektrárny Temelín s informací, které o této záležitosti prezentují média a zodpovědět tak moji výzkumnou otázku, zda se tyto informace navzájem shodují či zda naopak média skutečnost přetvářejí a tím klamou širokou veřejnost. V dnešní době lidé informacím podávaným médii slepě důvěřují a berou je jako fakt. Proč také ne? Cožpak je možné, aby média podávala klamné informace? Tuto otázku se pokouším ve své práci zodpovědět. Může být namítnuto, zda mám vůbec právo zpochybňovat média coby důvěryhodné informátory. Na tuto námitku však mohu odvětit: ano mám, díky svému výzkumu.

Tak jako v předešlém textu týkajícím se první části výzkumu, analyzuji nyní nejprve postupně poznatky získané prostřednictvím jednotlivých otázek, s ohledem na mnou stanovené tři věkové skupiny. Posléze tyto poznatky souhrnně hodnotím a podávám přehled o mých zjištěních. Dále věnuji pozornost tomu, co o dané problematice prezentují

média a porovnávám mediální informace s informacemi, které se jsem získala prostřednictvím svého výzkumu. Na závěr konstatuji, zda a do jaké míry se moje zjištění shodují s informacemi podávanými médii a tím zodpovídám otázku, nakolik média skutečnost přetvářejí či nikoliv.

Má první otázka, která je součástí výzkumu o postojích Čechů žijících v pohraničí jižní Moravy k současné problematice Jaderné elektrárny Temelín a dopadu této problematiky na česko-rakouské vztahy, zní: Jaký je Váš názor na Jadernou elektrárnu Temelín? Souhlasíte s jejím fungováním? V rámci věkové skupiny A lze konstatovat, že respondentů, kteří souhlasí s fungováním Jaderné elektrárny Temelín je asi tolik jako těch, kteří s jejím fungováním nesouhlasí. Názor dotazovaných této věkové skupiny není tedy nijak specifický. Respondenti věkové skupiny B s fungováním této atomové elektrárny souhlasí. Názory dotazovaných z věkové skupiny C na tuto otázku je stejný, jako u věkové skupiny A - těch obyvatel jižní Moravy souhlasících s fungováním Jaderné elektrárny Temelín je přibližně tolik, jako těch, kteří s ním nesouhlasí. Z odpovědí na tuto otázku plyne tedy to, že názor obyvatel pohraničí jižní Moravy na fungování Jaderné elektrárny Temelín není jednoznačný.

Druhá otázka zní: Myslíte, že představuje Jaderná elektrárny Temelín hrozbu jaderného výbuchu? Na tuto otázku jsem dostala jednoznačnou odpověď. Většina respondentů, bez rozdílu v rámci věkových skupin, hrozbu jaderného výbuchu v Jaderné elektrárně Temelín nespatřuje a když, tak jen minimální. Tedy takovou, jakou mnozí dotazovaní shrnuli do věty: „Stát se může cokoliv.“ Skutečnost, že v pohledu Čechů žijících v pohraničí jižní Moravy Temelín žádnou hrozbu nepředstavuje, již naznačuje nesouhlas s postojem Rakušanů k této otázce. Tím spíše s jejich aktivitami, kterými prezentují svůj postoj a kterými se snaží dosáhnout svých požadavků. To je také předmětem zjišťování třetí a čtvrté otázky.

Třetí otázkou jsem se přímo ptala na souhlas či nesouhlas s postojem Rakušanů k fungování Jaderné elektrárny Temelín. Přesně tato otázka zněla: Jak vnímáte postoj některých Rakušanů k Jaderné elektrárně Temelín? Souhlasíte s jejich názorem (popřípadě myslíte, že je pravda), že Česká republika dostatečně nezajistila její bezpečnost? Valná většina všech respondentů všech tří věkových skupin považuje postoj, který někteří Rakušané zastávají, za přehnaný. Tudíž s názorem Rakušanů na tuto problematiku

nesouhlasí. Dotazovaní spadající do věkové skupiny C také často odpovídají, že názor Rakušanů je jim lhostejný a není pro ně důležitý či směrodatný. Odpovědi respondentů na tuto otázku tedy jednoznačně vykazují nesouhlas obyvatel Znojemska s rakouským protitemelínským postojem.

Čtvrtá otázka se týká konkrétního projevu nesouhlasu Rakušanů k atomové energii, tedy blokad hraničních přechodů. Zní: Souhlasíte s blokadami hraničních přechodů, kterými rakouští aktivisté dávají najevo nesouhlas s fungováním Jaderné elektrárny Temelín? V rámci této otázky se opět neprojevila žádná diferenciací vzhledem k věkovým skupinám. Všichni respondenti mi na tuto otázku odpověděli, že s blokadami hraničních přechodů nesouhlasí. Někteří k této své odpovědi dodávají, že blokády nejsou v žádném případě řešením sporu a že jimi ničeho nedosáhnou. Prostřednictvím této otázky tudíž byla získána předpokládatelná skutečnost, kterou je, že obyvatelé pohraničí jižní Moravy s blokadami hraničních přechodů, kterými se Rakušané snaží prosadit svůj požadavek podání mezinárodní žaloby na Českou republiku, nesouhlasí.

V pořadí pátá otázka, která zkoumá vliv sporů o fungování Jaderné elektrárny Temelín na česko-rakouské vztahy, je v přímé návaznosti na otázku předešlou. Zněla: Bránily Vám osobně blokády rakouských odpůrců Jaderné elektrárny Temelín v přechodu přes hranice? Respondenti všech tří věkových skupin shodně odpověděli, že jim osobně blokády hraničních přechodů ve volném pohybu přes hranice nebránily. Z tohoto zjištění vyplývá, že rozsah blokad (ať již v počtu blokováných přechodů či v počtu hodin, ve kterých byly hraniční přechody blokovány) nepředstavoval pro obyvatele pohraničí jižní Moravy problém kvůli nemožnosti přechodu přes hranice.

Šestá otázka: Jaké mají podle Vás spory České republiky s Rakouskem kvůli Jaderné elektrárně Temelín řešení? Prostřednictvím této otázky jsem se od respondentů dozvěděla nejen to, jaké konkrétní řešení by navrhovali, ale také do určité míry to, na čí straně respondenti vidí chybu a proč. Většina respondentů věkové skupiny A odpověděla, že je žádné řešení sporů nenapadá. Objevil se názor, že by se Temelín měl zavřít, nebo že se politici musí umět domluvit. U respondentů věkové skupiny B i C převažují dva názory. Tím prvním je, že se Česká republika a Rakousko musí umět dohodnout. Druhým, že se Česká republika musí k problému postavit čelem a prokázat bezpečnost jaderné elektrárny Temelín. Souhrnně lze tedy říci, že převažuje názor, že se Česká republika a Rakousko

musejí domluvit a že Česká republika musí Rakousku dokázat, že je Temelín bezpečnou atomovou elektrárnou. Respondenti v podstatě ve většině zastávají názor, že se Česká republika nestaví k problému čelem.

Shrnutí zjištěných názorů obyvatel pohraničí jižní Moravy na problematiku týkající se Jaderné elektrárny Temelín

Někteří Češi žijící v pohraničí jižní Moravy s fungováním Jaderné elektrárny souhlasí, jiní nesouhlasí. V té otázce nepanuje mezi obyvateli pohraničí jižní Moravy shoda. Na druhou stranu jsem ale zjistila, že většina mých respondentů si nemyslí, že by Jaderná elektrárna Temelín představovala hrozbu jaderného výbuchu a když ano, tak jen v minimální míře. Tudíž případný nesouhlas s fungováním této atomové elektrárny většinou nesouvisí se strachem z jejího výbuchu.

Obyvatelé Znojemska s postojem, který k jaderné elektrárně Temelín někteří Rakušané zastávají, v převážné většině nesouhlasí. Podotýkají, že postoj rakouských občanů k této záležitosti je přehnaný. Někteří obyvatelé Znojemska vyjádřili lhostejnost k názoru Rakušanů a zastávají názor, že nemá smysl se jejich postojem vůbec zabývat.

Také s blokádami hraničních přechodů ze strany rakouských aktivistů Češi žijící v pohraničí jižní Moravy nesouhlasí. Důvodem Čechů k tomuto postoji k blokádám však není ani tak ten, že by blokády bránily Čechům v přechodu přes hranice, neboť jsem zjistila, že blokády hraničních přechodů se žádného z mých respondentů osobně nedotkly. Spíše se jedná o nesouhlas se způsobem, jakým Rakušané deklarují svůj názor. Blokády dle názoru obyvatel pohraničí jižní Moravy nic nevyřeší a rakouští občané prostřednictvím tohoto jednání svého požadavku, který je směřován k rakouské vládě a kterým je podání mezinárodní žaloby na Českou republiku, nedosáhnou.

Mediální informace podané o česko-rakouských sporech kolem fungování Jaderné elektrárny Temelín

Spor mezi Českou republikou a Rakouskem o fungování Jaderné elektrárny Temelín je médií velmi často prezentován jako spor s naprosto vyhraněnými názory na obou stranách.

Podle informací, které prezentují média, tak jak jsem je zaznamenala já, Rakušané zkrátka Temelín nechtějí, označují ho za šrot a Čechy za podvodníky a lháře*, neboť nejsou schopni se přiznat k tomu, že je Temelín postaven nekvalitně a že představuje velké nebezpečí potenciálního jaderného výbuchu. Česká strana podle mediálních informací naopak s fungováním Jaderné elektrárny Temelín souhlasí. Rakušané proti fungování Temelínu hystericky demonstrují a nepřiznají, že tato atomová elektrárna je naprosto bezpečná a nedokáží se vzdát svých požadavků i přesto, že česká strana spory o jadernou bezpečnost již v podstatě vyhrála. Proti Temelínu demonstrují snad jen proto, aby dělali Čechům potíže a aby si něco dokázali.

Příkladem toho, co prezentují média na rakouské straně a jak se tyto informace mnohdy neshodují se skutečností, může být nedávný článek v rakouském bulvárním deníku Neue Kronen-Zeitung. Tento článek komentuje Jan Špika, poslanec ODS, předseda sněmovního podvýboru pro energetiku a člen česko-rakouské meziparlamentní komise k temelínské elektrárně. Bulvární deník Neue Kronen-Zeitung nedávno zveřejnil zprávu, podle které vedení jaderné elektrárny v Temelíně zatajilo jedenáct vážných závad. Jan Špika, který je nepochybně osobou, jež má právo pravdivost této informace hodnotit, podotýká, že toto tvrzení nelze považovat za nic jiného než za šíření poplašné zprávy. V inkriminovaném článku také, jak to u bulvárů bývá, chybí odkaz na seriózní zdroj, pouze se jeho autor odvolává na sdružení Atomstopp. (Špika: 2008)

Pro můj výzkum je však určující především to, co prezentují média česká. Poukázat lze znovu na to, jak urputně je médiu věnována pozornost poruchám na provozu Jaderné elektrárny Temelín. Každé sebemenší technické závadě, která se v této atomové elektrárně stane, je připisován skutečně obrovský význam. Zpravidla je informace prezentována takovým způsobem, aby vzbudila v divákovi (případně v posluchači či čtenáři) pochybnosti o jaderné bezpečnosti Temelína a vyvolala v něm strach z jaderného výbuchu. Posléze je tato informace usměrněna sdělením, že závada nebyla vůbec závadou, která by se dala označit za vážnou, nebo která by dokonce mohla způsobit atomovou havárii. Tímto uklidněný divák (posluchač, čtenář) se dále dozvídá, že rakouští odpůrci jsou touto závadou pobouřeni a znechuceni. Mediální informace pak pokračuje výčtem všech stížností, které rakouská strana k fungování Jaderné elektrárny Temelín má a končí sdělením, že nám to Rakušané v žádném případě nedarují a podnikají další opatření k tomu, aby fungování Temelína bylo jednou pro vždy zakázáno.

* V oblasti Znojemska se užívá výrazu zatloukač

Člověk, který tuto problematiku posuzuje skutečně jen z informací podaných médii může mít dojem, že jsou to právě pouze oni Rakušané, kvůli kterým je kolem Temelínu neustálý povyk a již si neuvědomí, jak média celou skutečnost dramatizují a přetvářejí, aby byla pro člověka podávaná informace co možná nejvíce emotivní a tím pádem také co nejzajímavější.

Jako příklad takto prezentovaných informací může posloužit zpráva o úniku chladicí vody v elektrárně Temelín, kterou televize Nova prezentovala 7. března 2007. Již samotná úvodní věta: „*Temelín opět v problémech s chladicí vodou, Rakušané zuří*“, potvrzuje skutečnost, že prvotním cílem televize Nova je vyvolat emoce a zaujmout. Informace pokračuje slovy: „*Jaderná elektrárna Temelín (JeTe) má opět potíže. V odstaveném prvním bloku elektrárny vyteklo po týdnu opět zhruba 1000 litrů chladicí vody s kyselinou boritou. Podle mluvčího elektrárny Milana Nebesáře nebyl život zaměstnanců ohrožen. Rakousko protestuje a chystá mezinárodní žalobu proti JeTe.*“ (Orálek: 2007)

Dalším příkladem záměrného vnášení přílišných emocí do informací prostřednictvím médií je zpráva z 1. března 2007, kdy byli Rakušané o jiné ze závad v Jaderné elektrárně Temelín informováni s určitým zpožděním. Televize Nova tuto událost prezentuje slovy: „*A je tu další skandál v česko-rakouských vztazích! V noci na úterý vyteklo v prvním bloku jaderné elektrárny Temelín dva tisíce litrů radioaktivní vody. Zdá se, jakoby nehoda byla načasována jako škodolibé přivítání rakouského kancléře Alfreda Gusenbauera, který právě v úterý oficiálně navštívil Prahu. Mnozí Rakušané vystupují velmi ostře proti Temelínu a jihočeská jaderná elektrárna byla také hlavním tématem jednání kancléře s premiérem Topolánkem. Informace o úniku radioaktivní vody se však objevila až dnes ve čtvrtek - dva dny po návštěvě.*“ (Michna: 2007)

Televizní noviny, vysílané televizí Nova, jsou označovány za nejsledovanější televizní zpravodajství v České republice. Je proto záhodno se domnívat, že se mnoho lidí na problematiku kolem Jaderné elektrárny Temelín dívá úhlem pohledu, který jim poskytuje právě televize Nova a to je přinejmenším politováníhodné. To, že je zpravodajství Novy nejsledovanějším ze všech českých televizních zpravodajství také ovšem naznačuje skutečnost, že někteří lidé i u takových televizních pořadů, jako jsou ty zpravodajské, dávají přednost zábavě před objektivní informovaností. Posléze si však bohužel mnozí z těchto diváků neuvědomují, že shlédnuté informace byly problematickou snahou pobavit mnohdy zásadním způsobem zkresleny a nelze na ně nazírat jako na nezpochybnitelná fakta.

Díky tomu, co prezentují média, má celý spor o fungování jaderné elektrárny Temelín velmi negativní dopad nejen na vztahy mezi státy, ale i na vztahy mezi všemi obyvateli České republiky a Rakouska. Miroslav Prokeš o dopadu mediálních informací na česko-rakouské vztahy na příkladu pohraničí Šumavy píše: *Učitel a ochránce přírody z rakouské strany Šumavy mi řekl, že místní děti už si občas místo do blbců (Du Trottel!), nadávají do Čechů (Du Tscheche!). Jejich rodiče a celá společnost si totiž myslí (jak o tom neustále píšou rakouská média), že „Temelín ist Schrott“ a že jednou stejně vybuchne jako Černobyl. A vůbec, že ti za Šumavou jsou sto let za opicemi, protože přece jaderná energetika je po Černobylu odepsaná záležitost – moderní jsou obnovitelné zdroje. A ti zpozdlí Češi to ne a ne pochopit. Na té naší straně Šumavy mají zase navrch jiná média: JETE není žádný šrot, nýbrž nejmodernější v Evropě a přilehlém vesmíru a rakouští sedláci nemají vůbec tušení (když se na tu složitou techniku nezmohou), jaký pokrok jaderná energetika za posledních třicet let udělala, takže se ještě nechají strašit čertem Temelínkem. Naše argumenty neposlouchají a místo dialogu blokují hranice traktory, čímž zvyšují naši podporu jaderné energetice (a just!).* (Prokeš: 2007)

Informace zjištěné druhou částí výzkumu versus informace podané médiu

Médiu je spor kvůli fungování atomové elektrárny Temelín zjednodušeně prezentován jako spor mezi Rakušany, kteří nechtějí, aby tato elektrárna fungovala a Čechy, kteří naopak chtějí, aby Temelín zůstal nadále v provozu. Nesmí se ale zapomínat na to, že spory kolem Jaderné elektrárny Temelín jsou spory v první řadě politickými a tudíž takovými, které se především týkají české a rakouské vlády a ne Čechů a Rakušanů obecně. Některé články týkající se problematiky elektrárny Temelín jsou uvozovány podobnými nadpisy jako např. „Češi a Rakušané našli společnou řeč o Temelínu“ (www.novinky.cz) či „Rakušané, Schwarzenberg a nezodpovědní Češi“ (www.respekt.cz). Vyjadřováním se o sporu o fungování jaderné elektrárny Temelín obecně jako o sporu mezi všemi Čechy a Rakušany vede ke vnášení přílišných emocí do tohoto tématu, což má negativní dopad na možnost jeho racionálního vyřešení.

Prostřednictvím informací, které jsem získala od svých respondentů, jsem zjistila, že v otázce fungování Jaderné elektrárny Temelín nejsou všichni obyvatelé pohraničí jižní Moravy stejného názoru. Část obyvatel znojemského okresu s fungováním Temelínu souhlasí, druhá část s jejím fungováním nesouhlasí.

Známým českým odpůrcem Jaderné elektrárny Temelín je především občanské sdružení Jihočeské matky. To se ve svém základním ustanovení definuje jako sdružení, které se zaměřuje na ochranu přírody a krajiny a usiluje zejména o nápravu životního prostředí a vztahu člověka k němu. Dále se snaží o propagaci alternativního životního stylu šetrného k přírodě a o propagaci trvale udržitelného rozvoje. Sdružení Jihočeské matky upozorňuje na negativní dopady jaderné elektrárny Temelín pro jihočeský region. Ta prý působí proti rozvoji turistiky, trhu s nemovitostmi a má špatný dopad na zemědělskou výrobu. (www.jihoceskematky.cz)

Dalším českým odpůrcem Jaderné elektrárny Temelín je občanské sdružení zvané V havarijní zóně Jaderné elektrárny Temelín. Podle této organizace pracuje Temelín v rozporu s atomovým zákonem a proto po elektrárenském koncernu ČEZ požaduje zastavení provozu elektrárny. Atomový zákon prý Temelín porušuje tím, že na zařízení není přednostně zajišťována jaderná bezpečnost. Elektrárna podle této organizace používá palivo, které se chová jinak, než se původně předpokládalo. To pak narušuje i funkci řídicích tyčí zastavujících štěpnou reakci. Ani předčasná výměna paliva podle odpůrců elektrárny nezaručuje, že se zlepší bezpečnost elektrárny. (www.novinky.cz)

Z existence českých sdružení nesouhlasících s provozem atomové elektrárny Temelín vyplývá, že ne všichni obyvatelé České republiky představují protipól rakouských odpůrců v názoru na její fungování a výsledky mého výzkumu tuto skutečnost dokazují. Většina obyvatel pohraničí jižní Moravy si nemyslí, že by Jaderná elektrárna Temelín představovala vážnou hrozbu jaderného výbuchu a musel tak být ukončen její provoz.

Rovněž není přijatelné automaticky předpokládat, že všichni Rakušané jsou zastánci zastavení jejího provozu. Toto tvrzení je rovněž jen obrazem zjednodušení, se kterým se prostřednictvím mediálních informací je možno velmi často setkat. Výsledný dojem z informací, které média podávají, je pak ten, že Rakušané bojují proti fungování Temelína jako národ. Faktem ale je, že ústředním sdružením, které proklamuje špatný technický stav Jaderné elektrárny Temelín a požaduje, aby byl ukončen její provoz, je hornorakouská protijaderná organizace Atomstopp.

Atomstopp také organizuje blokády česko-rakouských hranic, čímž se snaží dosáhnout svých požadavků a donutit rakouskou vládu, aby učinila opatření, díky nimž česká vláda fungování Jaderné elektrárny Temelín buď úplně ukončí, nebo alespoň zajistí provedení takových technických opatření, aby Temelín přestal být jadernou hrozbou, kterou podle organizace Atomstopp představuje. Dá se ale pochybovat o tom, zda by provedení technických opatření v Temelínu Atomstoppu skutečně stačilo, nebo se tvrzením o

nebezpečí Temelínu a požadavkem na odstranění tohoto nebezpečí jen snaží postupně dosáhnout skutečného požadavku a to toho, aby byla tato atomová elektrárna uzavřena nadobro, neboť Atomstopp je přesvědčený o škodlivosti jaderné energie vůbec a Rakousko je jak už jsem zmínila zemí, která jadernou energetiku zcela zakázala. Atomstopp proklamuje, že českou vládou nebyly naplněny všechny závazné dohody z Melku. Tím, že proti tomu rakouská vláda nijak neprotestuje a nečiní žádné kroky pro to, aby se to změnilo, se podle sdružení Atomstopp stává spoluvíníkem za jaderné ohrožení. Vůbec si přitom Atomstopp neuvědomuje skutečnost, nebo ji možná spíše záměrně ignoruje, že blokováním hraničních přechodů onu Dohodu z Melku sama porušuje, neboť v ní bylo dohodnuto, že bude zachován a respektován volný pohyb zboží a osob.

Jak jsem se již zmínila, zjednodušená mediální prezentace česko-rakouských sporů ohledně fungování Jaderné elektrárny Temelín jako sporů, které mezi sebou vedou přímo Rakušané a Češi, vede ke zbytečným emocím a tím také k znesnadnění řešení problému. Pokud totiž proti sobě v tomto sporu stojí Rakušan a Čech, místo rakouské a české vlády, stává se tento spor individuální záležitostí každého občana Rakouska a České republiky. Zavádění emocí a subjektivních názorů do v podstatě politických sporů nemůže vést k jejich konstruktivnímu řešení, ale naopak k jejich vyhrocování. Kromě toho jedná se přece o spor, který se týká poměrně velmi složitých technických otázek a laická veřejnost těžko může posoudit do jaké míry Jaderná elektrárna Temelín je či není v takovém technickém stavu, aby mohla fungovat bez hrozby, že může v každém okamžiku dojít k jadernému výbuchu.

Když jsem se v rámci svého výzkumu respondentů ptala na to, jaké mají podle nich spory kvůli Jaderné elektrárně Temelín řešení, většina z nich mi odpověděla, že se zkrátka Česká republika a Rakousko musejí umět dohodnout a že se Česká republika musí k problému postavit čelem. Důležité je podle nich to, aby bylo prokázáno, že je Temelín v dobrém technickém stavu a tím skončily spekulace o jeho bezpečnosti. Z těchto mých zjištění plyne, že obyvatelé Znojemska nepohlíží na česko-rakouský spor o Temelín jako na svár, který se týká bezprostředně jich osobně. Naopak poukazují na to, že je nutné, aby tuto problematiku řešila česká a rakouská vláda. Nelze zde tedy mluvit o tom, že by vlivem mediální dramatizace sporu o Temelín byly reakce obyvatel Znojemska na tuto problematiku také dramatické a ovlivněné emocemi.

Dá se spekulovat, zda panují neosobní názory na možnost řešení sporů o Temelín u obyvatel Znojemska proto, že se Temelín nachází v jižních Čechách, jejichž obyvatel se

spor o fungování této atomové elektrárny dotýká patrně o něco víc. Několik mých respondentů skutečně v rámci otázek, jestli souhlasí s fungováním Jaderné elektrárny Temelín a zda si myslí, že Temelín představuje hrozbu atomového výbuchu, podotklo, že proti fungování Temelínu není, ale připustilo, že by se jich otázka fungování a bezpečnosti Temelínu dotýkala víc, kdyby se tato atomová elektrárna nacházela blíže jejich domovům, třebaže v případě nějaké její poruchy by byla samozřejmě ohrožena i jižní Morava. Na základě mých zjištění se dá říci, že určitá spojitost se vzdáleností Temelínu od jižní Moravy s tím, že názory zde žijících občanů nejsou na spory kolem fungování Temelínu tolik ovlivněné emocemi, existuje.

Z výsledků výzkumu lze také poukázat na skutečnost, že obyvatelé pohraničí jižní Moravy nepovažují spor o fungování atomové elektrárny Temelín za spor, ve kterém by rakouská strana zastávala jednoznačně negativní roli a česká strana naopak roli pozitivní. Češi žijící v pohraničí jižní Moravy nevidí chybu jen na jedné ze stran, kterých se problematika týká. Konstatují, že Česká republika i Rakousko musejí udělat vstřícné kroky k tomu, aby bylo dosaženo dohody. Toto zjištění představuje další protiklad k tomu, co v obecné rovině proklamují česká média.

Mediální informace často stavějí Rakušany a Čechy v rámci sporů kolem Temelínu do opozice dvou nepřátel, přičemž Rakušané jsou těmi, kteří konflikt vytvářejí a Češi se stávají oběťmi těchto sporů, především vlivem protestních hraničních blokád. Příkladem takto prezentovaných informací je mimo jiné výrok televize Nova: „*Jaderná elektrárna Temelín leží Rakušanům v žaludku*“ (Kándlová: 2007), nebo výrok bulvárního deníku Blesk: „*Rakušané se zlobí!*“ (Pohanková: 2007) kterým uvozoval na svých webových stránkách drobnou nehodu, která se v Jaderné elektrárně Temelín stala v březnu minulého roku. Česká média ironizují postoje, které rakouští odpůrci Temelína zastávají a nenechávají divákovi (nebo čtenáři či posluchači) již prostor na to, aby si o této problematice utvořil vlastní názor. Pro objektivitu informace by samozřejmě bylo ideální, kdyby byla jednoduše nastolena fakta, média se však pro svoji úspěšnost snaží udělat víc a místo objektivní informace přednesou informaci takovým způsobem, aby zaujala co největší počet lidí.

Největší mediální pozornost v rámci česko-rakouských sporů kolem fungování Jaderné elektrárny Temelín je věnována blokádám hraničních přechodů. Hraničními blokádami se snaží dát rakouští odpůrci Temelína najevo s nesouhlas s jeho fungováním. Médii je

hraničním blokádám věnována pozornost především v rámci ztížené možnosti Čechů v přechodu přes hranice. Např. na www.novinky.cz byla hraniční blokáda z 11. května 2007 komentována takto: „*Blokády začaly úderem patnácté hodiny. V Českých Velenicích blokovalo hranici šest aktivistů s dětmi. Smůlu mělo hned po patnácté hodině asi deset rakouských řidičů, kteří se vraceli z Čech. Většina z nich zamířila na přechod v Halámkách, který byl otevřený. Jeden však neudržel nervy na uzdě, najel pod transparent, a nadával jak aktivistům, tak policistům. Zlobil se, že ho z návštěvy svých známých nechťejí pustit domů.*“ (www.novinky.cz)

Podle informací, které jsem získala na základě svého výzkumu je zřejmé, že obyvatelé Znojemska považují postoj těchto rakouských aktivistů za přehnaný a s hraničními blokádami nesouhlasí. Také jsem ale zjistila, že v podstatě nepředstavují tyto blokády významný problém kvůli přechodu přes hranice.

Primárním cílem rakouských aktivistů blokujících česko-rakouské hranice logicky není to, aby Čechů zabránili v přechodu přes ně, tak jak to mnohdy prezentují média. Jejich cílem je především donutit rakouskou vládu, aby vyhověla jejich požadavkům. Česká vláda samozřejmě nemůže hraniční blokády přejít bez povšimnutí a tak apeluje na vládu Rakouska, aby jim učinila přítrž. Jenže ta by musela vyhovět rakouským aktivistům v jejich požadavcích, protože ze zákona jim blokování hranic zakázat nemůže. Tak se spor dostává do začarovaného kruhu, ze kterého je již na první pohled velmi těžké východisko. Do dnešní doby toto východisko nalezeno nebylo.

Závěr

Na základě svého výzkumu jsem se snažila zachytit co nejobektivněji česko-rakouské vztahy v pohraničí jižní Moravy a to pohledem Čechů. Informace jsem získávala prostřednictvím polostrukturovaných a strukturovaných rozhovorů s Čechy žijícími v této oblasti a prostřednictvím sledování mediálních zpráv. Závěrem své práce chci stručně nastolit a shrnout všechna základní fakta, která jsem postupně v rámci své práce zmiňovala a která se mi na základě mého výzkumu podařilo zjistit.

První dílčí část výzkumu, ve které jsem se zaměřila na česko-rakouské vztahy z obecnějšího hlediska každodenního i politického života, mi přinesla následující informace:

Velkou roli v česko-rakouských vztazích v oblasti pohraničí jižní Moravy hraje především ekonomické hledisko. Někteří obyvatelé z této oblasti mají v Rakousku zaměstnání. To jim přináší mnohem lepší finanční výdělek, než stejný typ zaměstnání na jižní Moravě. Dalším ekonomický přínos, který blízkost rakouské hranice pro obyvatele pohraničí jižní Moravy představuje, je příliv rakouských zákazníků, kteří nakupují u zdejších českých podnikatelů. Především mladí lidé pak hodnotí blízkost hranice s Rakouskem za přínosnou i z hlediska kulturního. Navštěvují různé kulturní akce, které se v Rakousku konají a kulturní památky, které se v Rakousku nacházejí. Pozitivní roli v česko-rakouských vztazích v pohraničí jižní Moravě tak hraje především ekonomika, v menší míře pak také kultura.

Negativně na česko-rakouské vztahy působí v první řadě to, jakým způsobem se Rakušané k Čechům chovají. Češi označují rakouské občany za povýšené a drzé. Rakušané dávají ve svém chování najevo, že jsou na vyšší úrovni, než český národ. Mladí lidé žijící v pohraničí jižní Moravy také negativně hodnotí zdejší přítomnost německého jazyka. Němčina je jim nesympatická a nechtějí se jí učit, což je vlivem ekonomického přínosu rakouských zákazníků pro mnohá zaměstnání na znojemském okrese nutné.

Obecně považují obyvatelé Znojemska česko-rakouské vztahy na základě osobní zkušenosti za dobré, politiku do nich příliš nevměšují, i když problematika ohledně fungování Jaderné elektrárny Temelín je v povědomí téměř každého z nich. Tzv. Benešovými dekrety a s nimi spojeným sporem o majetková vyrovnání vysídlených Němců se zdejší obyvatelé příliš nezabývají.

Téměř čtyřsetletá společná česko-rakouská minulost v rámci habsburské monarchie se do dnešních vztahů nijak nepromítá. Češi k Rakušanům nepocítují žádnou blízkost, která by plynula ze společné historie.

Druhá část výzkumu byla zaměřena na zjišťování názorů obyvatel pohraničí jižní Moravy na problematiku týkající se fungování Jaderné elektrárny Temelín, na zjišťování vlivu této problematiky na česko-rakouské vztahy a na porovnávání těchto zjištěných informací s informacemi, které o problematice kolem fungování Temelínu prezentují média. Zjistila jsem následující:

Názor obyvatel pohraničí jižní Moravy na fungování Jaderné elektrárny Temelín není jednoznačný. Někteří s jejím fungováním souhlasí, jiní ne. Většina z nich si však myslí, že hrozbu jaderného výbuchu elektrárna Temelín nepředstavuje a pokud ano, tak pouze minimální. S postojem některých Rakušanů, kteří deklarují, že Česká republika dostatečně nezajistila její bezpečnost nesouhlasí a považují ho za přehnaný. Stejně tak nesouhlasí obyvatelé pohraničí jižní Moravy s hraničními blokádami, přičemž ale jejich průběh pro ně nepředstavoval vážný problém z hlediska možnosti přechodu přes hranice. Řešení sporu vidí obyvatelé pohraničí v tom, že se Česká republika a Rakousko musí umět dohodnout a že česká vláda musí prokázat bezpečnost Jaderné elektrárny Temelín.

Na základě mých zjištění se dá říci, že česko-rakouské vztahy v pohraničí jižní Moravy nejsou spory o fungování Temelínu negativně ovlivněny a nejsou důvodem ke vzájemné nevráživosti mezi Čechy a Rakušany.

Mediální informace česko-rakouský spor o fungování Temelínu záměrně dramatizují a podávají o něm značně zjednodušený obraz. Věnují nepřiměřenou pozornost drobným technickým závadám na Temelínu, rakouské odpůrce této atomové elektrárny označují za zuřivé a hysterické. Média spor vyhrocují tím, že ho prezentují jako svár mezi Rakušanem a Čechem, přičemž Rakušan je zastáncem zrušení atomové elektrárny Temelín a Čech je příznivcem jejího fungování. Největší mediální pozornost v rámci sporu kolem Temelínu je věnována hraničním blokádam, které jsou znovu záměrně dramatizovány..

Jaké jsou tedy největší rozdíly v informacích, které prezentují média a které jsem získala v rámci svého výzkumu? Ne všichni Češi s fungováním Jaderné elektrárny Temelín souhlasí, což odporuje obrazu, který podávají média. Příkladem jsou česká občanská sdružení Jihočeské matky a V havarijní zóně Jaderné elektrárny Temelín, ale také informace, které jsem získala od svých respondentů a na základě kterých vím, že ani všichni obyvatelé pohraničí jižní Moravy s fungováním elektrárny Temelín nesouhlasí.

Také není pravdou, že by Rakušané byli vlivem sporů o Temelín Čechy považováni za nepřátele, což je pokřivený mediální obraz, naopak, obyvatelé pohraničí jižní Moravy označují Temelín za politický problém, který je třeba také v rámci politiky vyřešit. Hraniční blokády v pohraničí jižní Moravy nezpůsobili zdejšími obyvatelům tak velké problémy a neprobíhali tolik dramaticky, jak velké a dramatické byly mediální zprávy o nich.

Jsem si vědoma, že můj výzkum v rámci problematiky česko-rakouských vztahů v pohraničí jižní Moravy není vyčerpávající a je mnoho hledisek těchto vztahů, které by se daly dál rozvíjet a které by podle mého názoru stačily na sepsání několika dalších prací.

Soupis bibliografických citací

Monografie:

BABKOVÁ, Teresa. *Česko-německé vztahy na Jihlavsku v 1. polovině 20. století*. Pardubice : bakalářská práce, Univerzita Pardubice, 2004. 68 s.

BAKALA, Jaroslav, et al. *Rozpad Rakouska - Uherska a fenomén versailleského systému ve střední Evropě*. Uspořádal Zdeněk Jirásek a Jana Stárková. Opava/Vídeň : Slezská univerzita, 1997. 137 s.

CABADA, Ladislav, et al. *Západní, východní a střední Evropa jako kulturní a politické pojmy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2000. 147 s.

CÍSAŘ, Ondřej. *Transnacionální politické sítě*. Brno : Masarykova univerzita v brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. 181 s.

DEJMEK, Jindřich. *Československo, jeho sousedé a velmoci ve XX. Století*. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. 384 s.

EFMERTOVÁ, Marcela C. *České země v letech 1848 - 1918*. Praha : Libri, 1998. 463 s.

FEJTÖ, François. *Rekviem za mrtvou říši*. Praha : Academia, nakladatelství Akademie věd ČR, 1994. 298 s.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, s.r.o., 2005- 407 s.

HOLÝ, Ladislav. *Malý český člověk a velký český národ*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. 209 s.

HROCH, Miroslav. *Na prahu národní existence*. Praha : Mladá fronta, 1999. 280 s.

KŘEN, Jan, et al. *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*. Jan Křen - Eva Broklová. Praha : Karolinum, 1998. 314 s.

KUKLÍK, Jan. *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*. Praha : Linde, 2002. 511 s.

LOZOVIUK, Petr. *Evropská etnologie ve středoevropské perspektivě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 189 s.

PAYRLEITNER, Alfred. *Rakušané a Češi, svárlivé příbuzenství*. Brno : Barrister & Principál, 2003. 179 s.

PERNES, Jiří. *Pod habsburským orlem*. Praha : Brána, 2006. 205 s.

PERZI, Niklas, STEHLÍK, Michal. *Zapomenutý všední den*. Pomezí, Waidhofen a.d. Thaya : Česká Kanada/Waldviertel Akademie, 2001. 237 s.

PROCHÁZKOVÁ , Jana. *Aspekty česko-německých vztahů po roce 1989*. Pardubice : bakalářská práce, Univerzita Pardubice, 2002. 68 s.

ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka : 1914-1918*. Praha : Lidové nakladatelství, 2001. 492 s.

Články v periodikách:

HROCH, Miroslav. Národ jako kulturní konstrukt?. *Lidé města*. 2005, č. 17, s. 7-38.

MORAVCOVÁ, Mirjam. Reflexe národa a vlastenectví. *Lidé města*. 2005, č. 5, s. 39-62.

RESLER, Luboš. Hraničních blokád přibude, ujišťují Rakušané. *Rovnost*. 4.5.2007, č. 205, s. 1.

Starosta Balík podporuje rozvíjení česko-rakouských vztahů. *Impulsy přes hranici*. 2005, č. 5, s. 1-2.

Elektronické články:

KÁNDLOVÁ, Lucie, ORÁLEK, Pavel. Rakušané opět zablokovali hranice kvůli Temelínu. *www.nova.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-06].

MICHNA, Vladimír, KÁNDLOVÁ, Lucie. Rakušané rozhořčení kvůli zpožděné informaci o nehodě v Temelínu . *www.nova.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-02].

ORÁLEK, Pavel, SOCHOR, Michal. Temelín opět v problémech s chladicí vodou, Rakušané zuří . *www.nova.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-05].

POHANKOVÁ, Veronika. Rakušané se zlobí!. *Www.blesk.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-10].

ŠPIKA, Jan. Temelín nezatajuje žádné závady, rakouský bulvár nepíše pravdu . *www.virtually.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-10].

ŠVEHLA, Marek. Rakušané, Schwarzenberg a nezodpovědní Češi. *www.respekt.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-06].

WEIGL, Jiří. Perný den ve Vídni. *www.klaus.cz* [online]. 2002 [cit. 2008-02-24].

Expert: Temelín není hrozba. *www.lidovky.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-09].

Rakouští odpůrci Temelína blokovali dvanáct hraničních přechodů. *www.novinky.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-10].

Odpůrci Temelína chtějí zastavit elektrárnu žalobou na ČEZ. *www.novinky.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-03-07].

Poslanci odmítli česko-rakouský dialog o Benešových dekrettech. *www.epravo.ihned.cz* [online]. 2008 [cit. 2008-03-07].

Webové stránky:

BÖCK, Helmuth. *Rizika přesahující hranice* [online]. Vídeň : 2006 [cit. 2008-03-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.csvts.cz/cns/news06/temcase.pdf>>.

www.ekologie-energie.cz : Jaderná energie a ekologie [online]. [cit. 2008-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekologie-energie.cz/dopady-atomove-elektrarny.htm>>.

www.jihoceskematz.cz [online]. 2003 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.jihoceskematz.cz/dokumenty/stanovy.htm>>.

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Mapa podoby bývalého Rakouska - Uherska, rok 1919

Příloha č. 2 - Mapa Znojemska

Příloha č. 3 - Grafové znázornění některých poznatků z výzkumu

- a) Česko-rakouské vztahy v pohraničí jižní Moravy na základě osobních zkušeností zde žijících Čechů
- b) Povědomí obyvatel pohraničí jižní Moravy o konkrétních česko-rakouských politických sporech
- c) Názory obyvatel pohraničí jižní Moravy na fungování Jaderné elektrárny Temelín
- d) Názory obyvatel pohraničí jižní Moravy na bezpečnost Jaderné elektrárny Temelín

Příloha č. 4 - Česko-rakouské státní hranice - silniční hraniční přechody

Příloha č. 5 - Přepis rozhovorů

Příloha č. 1

Mapa podoby bývalého Rakouska - Uherska, rok 1919

Příloha č. 2

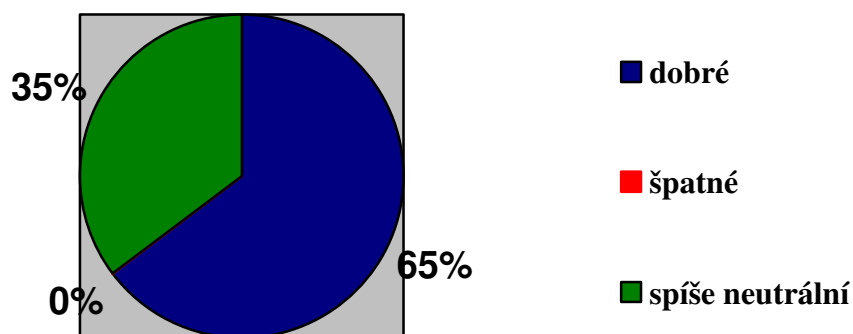
Mapa Znojemska

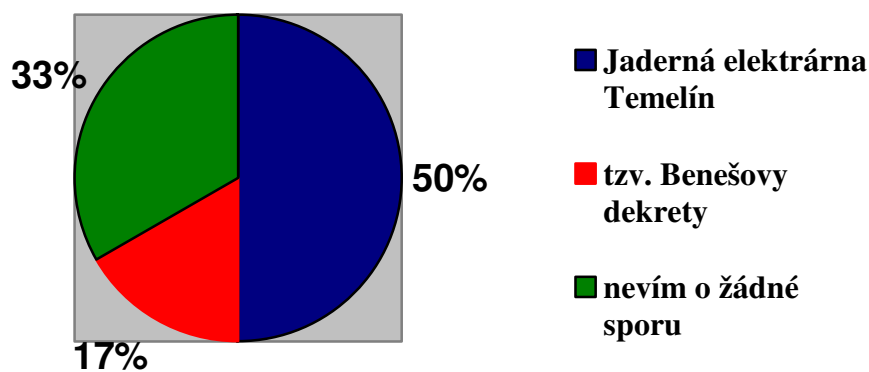
Příloha č. 3

Grafové znázornění některých poznatků z výzkumu

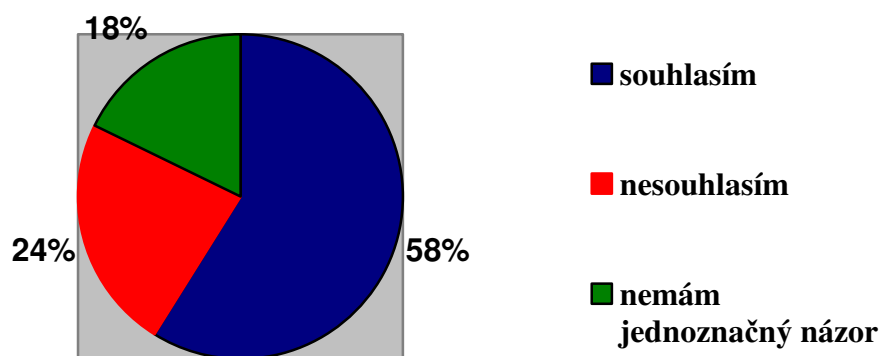
a) Česko-rakouské vztahy v pohraničí jižní Moravy na základě osobních zkušeností zde žijících Čechů

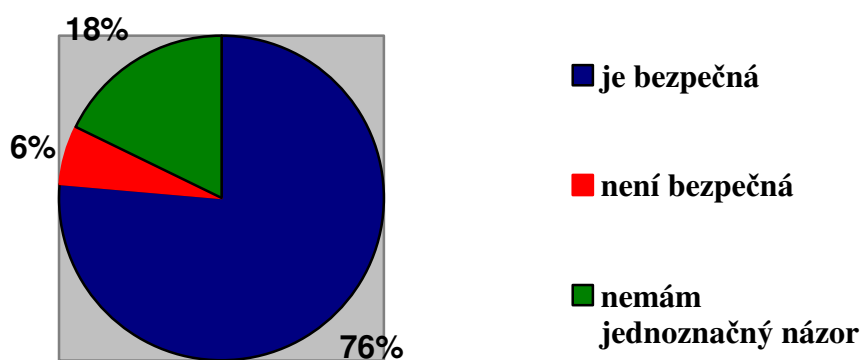
b) Povědomí obyvatel pohraničí jižní Moravy o konkrétních česko-rakouských politických sporech

**c) Názory obyvatel pohraničí jižní Moravy na fungování
Jaderné elektrárny Temelín**

**d) Názory obyvatel pohraničí jižní Moravy na bezpečnost
Jaderné elektrárny Temelín**

Příloha č. 4

Česko-rakouské státní hranice - silniční hraniční přechody

(podtržené jsou hraniční přechody na Znojemsku)

Hraniční přechod	Hraniční úsek / hraniční znak	Rozsah dopravy	Provozní doba
Zadní Zvonková - <i>Schöneben</i>	I/34 - I/34-1	P,C,M,OA,B,N1	8-20 hod.
Přední Výtoň - <i>Guglwald</i>	II/39-4 - II/39-5 - II/39-5a	P,C,M,OA,B,N1	6-22 hod.
Studánky - <i>Weigetschlag</i>	II/60 - II/60b	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Dolní Dvořiště - <i>Wulowitz</i>	III/29 - III/30 - III/30b	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Nové Hrady - <i>Pyhrabruck</i>	IV/61-1 - IV/61-2	P,C,M,OA,B,N1	6-22 hod.
České Velenice - <i>Gmünd-Böhmzeil</i>	V/39 - V/39-1	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Halámky - Gmünd- <i>Nagelberg</i>	V/56-3 - V/57	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Nová Bystřice - <i>Grametten</i>	VI/44 - VI/44-1	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Slavonice - <i>Fratres</i>	VII/9-0/3a - VII/9-4	P,C,M,OA,B,N1	6-24 hod.
<u>Vratěvín -</u> <i><u>Oberthürnau</u></i>	VII/44-3 - VII/45	P,C,M,OA,B,N1	6-22 hod.
<u>Hnanice -</u> <i><u>Mitterretzbach</u></i>	VIII/33 - VIII/34	P,C,M,OA,N1	6-22 hod.
<u>Hatě -</u> <i><u>Kleinhaugsdorf</u></i>	VIII/43-04,05 - VIII/44 - VIII/45	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
<u>Hevlín -</u> <i><u>Laa an der Thaya</u></i>	IX/26 - IX/26-1	P,C,M,OA,B,N1 N2	nepřetržitá Po-Pá (4-22 hod.), So(6-14 hod.), Ne,Sv (14-22 hod.)
Mikulov - <i>Drasenhofen</i>	IX/72-4 - IX/73	P,C,M,OA,B,N	nepřetržitá
Valtice - <i>Schrattenberg</i>	X/17-3 - X/18	P,C,M,OA,N1	6-22 hod.
Poštorná - <i>Reintal</i>	X/36 - X/36-1	P,C,M,OA,N1	6-22 hod.

Vysvětlivky:

Druhy dopravy: **P** - pěší, **C** - cyklisté, **M** - motocykly, **OA** - osobní automobily, **B** - autobusy, **N** - nákladní vozidla bez omezení tonáže, **N1** - nákladní vozidla do celkové hmotnosti 3,5 t, **N2** - nákladní vozidla do celkové hmotnosti 7,5 t.

Příloha č. 5

Přepis rozhovorů

V - výzkumník

R - respondent

(..) - krátká pauza v rozhovoru

(....) - delší pauza v rozhovoru

(hmm) - hezitační zvuk

Rozhovor pro první část výzkumu - česko-rakouské vztahy z širšího hlediska

(respondent žijící ve Znojmě, 51 let)

V Takže první otázka. (..) Považujete skutečnost, že se okres Znojmo nachází tak blízko rakouským hranicím za přínosné či nepřínosné pro místní obyvatele?

R No (..) jako (..) beru to za spíše přínosné.

V A můžete mi říct proč spíše přínosné?

R No (..) já myslím, že je to pro Čechy výhodný. (....) Rakušani sem hodně jezdí nakupovat a utrácet (..) to Čechům přináší zisk.

V A v čem spatřujete výhodu či nevýhodu blízkosti rakouské hranice konkrétně pro Vás?

R (hmm) Tak pro mě je to dobrý kvůli tomu obchodu (..) a pak taky pro možnost práce v Rakousku.

V Dobře. (..) Potkáváte rakouské občany ve znojmském okrese často? Za jakým účelem myslíte, že do Znojma a jeho okolí jezdí?

R Ano, potkávám je tu často. (..) Myslím, že sem jezdí hlavně kvůli těm nákupům. Tady je to pro ně levnější než u nich.

V (hmm) A myslíte, že ještě z jiných důvodů sem jezdí?

R No (....) taky možná na výlety. Někdy. (..) Nevím.

V Dobře. Jezdíte naopak Vy či Vaši příbuzní a známí často do Rakouska? Za jakým účelem?

R Jezdím tam za příležitostnou prací. (..) Jinak ani ne.

V Další otázka. (..) Považujete česko-rakouské vztahy za obecně dobré či špatné? Proč, či v čem dobré, popřípadě proč a v čem špatné?

R (hmm) Považuju je za dobrý. Špatný nejsou. (..) Ten obchod vyhovuje oběma stranám, nám i Rakušákům. (..) Jsou dobrý podle mě.

V Další otázka. Vnímáte v dnešních vztazích s Rakouskem a Rakušany to, že Čechy, Morava a Slezsko byly dříve součástí Rakousko-Uherské monarchie? Pokud ano, tak v čem?

R (..) Ne, nevnímám. Rakušané jsou sice povýšený svým chováním. (..) Ale to není tím si myslím.

V Dobře. Napadá Vás nějaký konkrétní spor mezi Českou republikou a Rakouskem na politické úrovni?

R Tak určitě Temelín.

V A ještě nějaký?

R (...) Ne, jinej mě teď nenapadá.

V Myslíte, že jsou politické vztahy České republiky s Rakouskem lepší nebo horší než naše vztahy s ostatními sousedními státy?

R No (..) řekl bych, že v porovnání s ostatními sousedy patří ty politický vztahy spíš k těm horším. (..) Ten Temelín tam hraje roli.

V (hmm) Mají podle Vás Rakušané určité povahové rysy, zvyklosti, či způsob chování, které jsou po ně typické?

R No, kromě tý povýšenosti, jak jsem říkal, tak ani ne. (...) Možná taky to, že často nosí takový to myslivecký oblečení.

V Aha. (..) Poslední otázka. Je něco, v čem Vám jsou Rakušané a Rakousko vyloženě sympatičtí/sympatické, či naopak nesympatičtí/nesympatické?

R To ne. Nejsou nesympatičtí. Mám dobrou osobní zkušenost. (..) Na politický úrovni mi jen vadí ten Temelín.

Rozhovor pro druhou část výzkumu - problematika kolem Jaderné elektrárny Temelín

(respondent žijící ve znojemském okrese, 23 let)

V Jaký je Váš názor na jadernou elektrárnu Temelín? Souhlasíte s jejím fungováním?

R Ano, souhlasím.

V A myslíte, že představuje Jaderná elektrárna Temelín hrozbu jaderného výbuchu?

R Tak (..) myslím, že určitě. Ale ne patrnou. (..) Ne důležitou.

V Dobře. Jak vnímáte postoj některých Rakušanů k Jaderné elektrárně Temelín? Souhlasíte s jejich názorem, popřípadě myslíte, že je pravda, že Česká republika dostatečně nezajistila její bezpečnost?

R Prosím Vás! Rakušané se v tom nevyznají.

V (hmm) Odpověď na další otázku je z Vaší předchozí odpovědi asi jasná. Přesto. (..) Souhlasíte s blokádami hraničních přechodů, kterými rakouští aktivisté dávají najevo nesouhlas s fungováním Jaderné elektrárny Temelín?

R Nesouhlasím. Je to blbost.

V Bránili Vám osobně blokády rakouských odpůrců Jaderné elektrárny Temelín v přechodu přes hranice?

R Ne (..) mě osobně ne.

V Poslední otázka. Jaké mají podle Vás spory České republiky s Rakouskem kvůli jaderné elektrárně Temelín řešení?

R (..) No, podle mýho je potřeba, aby Česká republika Rakousko víc informovala. (..) Je potřeba Rakousko ujistit a ukolébat.